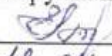

Установа адукацыі «Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны»

Філалагічны факультэт

Кафедра беларускай мовы

УЗГОДНЕНА
Загачык кафедры
беларускай мовы

 А.М.Воінава
18.04 2023г.

УЗГОДНЕНА
Дэкан філалагічнага
факультэта

 А.М.Палуян
20.04 2023г.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС ПА ВУЧЭБНАЙ
ДЫСЦЫПЛІНЕ**

СУЧАСНАЯ СЛАВЯНСКАЯ (ПОЛЬСКАЯ) МОВА

для спецыяльнасці 1-21 05-01 Беларуская філалогія (па напрамках):
1-21 05 01-01 Беларуская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць)

для спецыяльнасці 1-21 05-02 Руская філалогія (па напрамках):
1-21 05 01-01 Руская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць)

Складальнік:

Хазанова К.Л., дацэнт кафедры беларускай мовы, к.ф.н. дацэнт

Разгледжана на пасяджэнні
кафедры беларускай мовы

18.04 2023г., пратакол № 8.

Разгледжана і зацверджана

на пасяджэнні навукова-метадычнага савета

29.04 2023г., пратакол № 8.

Гомель, 2023

ЗМЕСТ

Тлумачальная Запіска	
Тэматычны план	
Змест вучэбнага матэрыялу	
ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	
Тэматыка практычных заняткаў	
Матэрыялы для практычных заняткаў	
ПЫТАННІ ДА ЗАЛІКУ	
Літаратура	

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Дысцыпліна «Сучасная славянская (польская) мова» займае важнае месца ў сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў па спецыяльнасці 1-21 05-01 Беларуская філалогія (па напрамках): 1-21 05 01-01 Беларуская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць).

Вывучэнне дысцыпліны накіравана на авалоданне навыкамі вуснай і пісьмовай мовы польскай мовы (гаварэння, аўдзіравання, чытання і пісьма) і забеспячэнне фарміравання ў студэнтаў неабходных акадэмічных, сацыяльна-асобасных і прафесійных кампетэнцый ва ўсіх сферах дзейнасці. Веды і ўменні, якія атрымлівае студэнтамі ў выніку вывучэння дысцыпліны, неабходныя для выкарыстання замежнай мовы як сродкі зносін у дыялогу культур і наступнай прафесійнай дзейнасці.

Факультатыўная вучэбная дысцыпліна «Сучасная славянская (польская) мова» прызначана для авалодання студэнтамі ведамі, навыкамі і ўменнямі міжмоўнай і міжкультурнай камунікацыі ў сферах сацыяльна-бытавога, сацыякультурнага, прафесійнага, грамадска-палітычнага, дзелавых і навуковых зносін. Навучанне замежнай мове накіравана на комплексную рэалізацыю практычнай, адукацыйнай, развіваючай і выхаваўчай мэт. Дадзены падыход арыентаваны на актыўную вучэбна-пазнавальную дзейнасць студэнтаў, накіраваную на авалоданне замежнай мовай як дыялогам дзвюх культур у рамках міжкультурных зносін.

Аktуальнасць выкладання дысцыпліны «Сучасная славянская (польская) мова» абумоўлена яе першаступенным значэннем у падрыхтоўцы высокакваліфікаванага спецыяліста-філолагамі месцам сярод лінгвістычных дысцыплін, якія вывучаюцца на філалагічных факультэтах вышэйшых навучальных устаноў, бо яна закладвае асновы тэарэтычных ведаў і садзейнічае свядомаму практычнаму авалоданню польскай мовай.

Неабходнасць вывучэння курса дыктуецца характарам універсітэцкай адукацыі, якая прадугледжвае агульную філалагічную падрыхтоўку і патрабуе знаёмства з сучаснымі славянскімі мовамі, патрэбнага для фарміравання лінгвістычнага кругагляду выпускнікоў.

Мэта выкладання дысцыпліны – вывучэнне і практычнае засваенне граматычнага ладу польскай мовы, лексікі, што выкарыстоўваецца ў штодзённым жыцці, ЗМІ, навукова-папулярнай літаратуры, а таксама фарміраванне ў студэнтаў базавых ведаў і выпрацоўка ўменняў супастаўляць і параўноўваць моўныя з’явы вывучаемай мовы з падобнымі / адрознымі з’явамі іншых славянскіх / неславянскіх моў.

Задачы вывучэння дысцыпліны:

- сфарміраваць у студэнтаў уяўленне пра структуру і сістэму польскай мовы на фаналагічным, марфемным, лексічным і сінтаксічным узроўнях;
- пазнаёміць студэнтаў з асноўнымі заканамернасцямі развіцця польскай мовы;
- выпрацаваць у студэнтаў навыкі маўлення і пісьма на польскай мове;
- паказаць спецыфічныя асаблівасці развіцця польскай мовы ў галіне

граматыкі;

- развіваць уменне пабудовы выказванняў па акрэсленай тэме;
- сфарміраваць у працэсе работы з граматычнымі матэрыяламі і літаратурнымі тэкстамі навыкі карыстання слоўнікамі, падручнікамі і даведнікамі;
- садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных і творчых спецыялістаў, здольных практычна выкарыстоўваць набытыя пры вывучэнні польскай мовы веды;
- выпрацаваць навыкі вуснага і пісьмовага перакладу з польскай мовы на беларускую, а таксама з беларускай мовы на польскую.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт

павінен ведаць:

- асноўныя заканамернасці развіцця польскай мовы;
- фанетычныя, граматычныя і лексічныя правілы, якія дазваляюць выкарыстоўваць мову як сродак зносін;
- лексічную сістэму польскай мовы: словаўтварэнне, антонімы, сінонімы, шматзначнасць, амонімы;
- стылістычную дыферэнцыяцыю лексікі;
- асноўныя правілы пабудовы простага і складанага выказвання;
- асноўныя функцыянальныя тыпы маналагічнага і дыялагічнага выказванняў;
- вучэбную і даведачную літаратуру па дадзенай дысцыпліне;
- асноўныя прынцыпы перакладу вуснага і пісьмовага перакладу тэкстаў рознай жанрава-стылявой накіраванасці;
- лінгвістычныя асаблівасці жанрава-стылістычных разнавіднасцяў пісьмовых тэкстаў

умець:

- правільна вымаўляць і акцэнтаваць словы ў працэсе маўлення;
- валодаць тэорыяй і практыкай утварэння асноўных граматычных форм;
- свабодна карыстацца асноўным лексічным запасам;
- свабодна будаваць выказванне па акрэсленых тэмах;
- карыстацца слоўнікамі, вучэбнымі дапаможнікамі і дадатковай літаратурай;
- выкарыстоўваць атрыманыя веды на практыцы;

валодаць:

- навыкамі чытання, разумення, маўлення на польскай мове;
- навыкамі будовы выказвання па акрэслена тэме;
- метадамі параўнальна-супастаўляльнага аналізу польскай мовы як заходнеславянскай і беларускай мовы як усходнеславянскай мовы;
- спосабамі міжкультурнай камунікацыі і дыялогу;
- навыкамі культурнай талерантнасці;
- навыкамі вуснага і пісьмовага перакладу з польскай мовы на беларускую, а таксама з беларускай мовы на польскую.

Узровень засваення зместу дысцыпліны правяраецца якасцю сістэматызацыі набытых ведаў і навыкаў падчас правядзення практычных

заняткаў.

Электронны вучэбна-метадычны комплекс “Сучасная славянская (польская) мова” прызначаны для студэнтаў 2 курса філалагічнага факультэта завочнай формы атрымання адукацыі, інтэграванай з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, спецыяльнасці 1-21 05-01 Беларуская філалогія (па напрамках): 1-21 05 01-01 Беларуская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць), 1-21 05-02 Руская філалогія (па напрамках) і спецыяльнасці 1-21 05 02-01 Руская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць).

Вывучэнне дысцыпліны “Сучасная славянская (польская) мова” студэнтамі 2 курса філалагічнага факультэта завочнай формы атрымання адукацыі, інтэграванай з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, разлічана на 108 гадзін, з іх аўдыторных – 16 гадзін, з якіх: практычных заняткаў – 16 гадзін. Форма справаздачы – залік у 4 семестры.

Дысцыпліна «Сучасная славянская (польская) мова» вывучаецца студэнтамі 2 курса філалагічнага факультэта спецыяльнасці 1-21 05-01 Беларуская філалогія (па напрамках): 1-21 05 01-01 Беларуская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць).

Дысцыпліна «Сучасная славянская (польская) мова» вывучаецца студэнтамі 2 курса філалагічнага факультэта спецыяльнасці 1-21 05-02 Руская філалогія (па напрамках): 1-21 05 02-01 Руская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць).

Электронны вучэбна-метадычны комплекс “Сучасная славянская (польская) мова” накіраваны на вывучэнне і практычнае засваенне граматычнага ладу польскай мовы, лексікі, што выкарыстоўваецца ў штодзённым жыцці, ЗМІ, навукова-папулярнай літаратуры, а таксама фарміраванне ў студэнтаў базавых ведаў і выпрацоўка ўменняў супастаўляць і параўноўваць моўныя з’явы вывучаемай мовы з падобнымі / адрознымі з’явамі іншых славянскіх / неславянскіх моў.

Дапаможнік складаецца з тлумачальнай запіскі, тэматычнага плану, зместу вучэбнага матэрыялу, практычнага раздзелаў, пытанняў да заліку па дысцыпліне, спісу літаратуры. Тлумачальная запіска вызначае мэты і задачы вывучэння дысцыпліны, указвае сувязь з іншымі філалагічнымі курсамі. Тэматычны план змяшчае назвы тэм, заняткаў; пералік вывучаемых пытанняў дысцыпліны “Сучасная славянская (польская) мова” і падае размеркаванне тэматыкі ўсяго курса паводле колькасці аўдыторных гадзін. Змест вучэбнага матэрыялу прапануе асноўныя тэмы курса. Практычны раздзел арыентаваны на замацаванне тэарэтычных звестак і складаецца з тэматыкі і матэрыялаў практычных заняткаў. У спісе літаратуры размяшчаюцца асноўныя і дадатковыя навуковыя крыніцы вывучэння дысцыпліны.

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін
		Практычныя заняткі
1	<p>Сучасная польская мова сярод іншых славянскіх моў</p> <p>1 Месца сучаснай польскай мовы сярод іншых славянскіх моў.</p> <p>2 Функцыянальна-стылістычная і тэрытарыяльная дыферэнцыяцыя польскай мовы.</p> <p>3 Асноўныя тэндэнцыі развіцця польскай літаратурнай мовы.</p> <p>4 Асноўныя звесткі аб геаграфіі і гісторыі Польшчы, яе фальклору, звычаях і традыцыях, аб вядомых культурных дзеячах, аб сацыяльнай і эканамічнай сітуацыі.</p>	Самастойнае вывучэнне
2	<p>Графічная сістэма польскай мовы</p> <p>1 Польскі алфавіт.</p> <p>2 Адпаведнасці паміж літарамі і гукамі польскай мовы.</p> <p>3 Літары, уласцівыя толькі польскаму алфавіту.</p> <p>4 Дыякрытычныя знакі і спалучэнні літар, якія выкарыстоўваюцца пры абазначэнні некаторых галосных і зычных.</p>	2
3	<p>Фанетыка</p> <p>1 Агульная характарыстыка фанетычнай сістэмы польскай мовы.</p> <p>2 Асноўныя прынцыпы будовы фанетычнай сістэмы польскай мовы.</p>	Самастойнае вывучэнне
4	<p>Фанетыка</p> <p>1 Артыкуляцыя зычных гукаў.</p> <p>2 Артыкуляцыя галосных гукаў.</p> <p>3 Насавыя галосныя ў польскай мове.</p> <p>4 Спалучальнасць польскіх гукаў.</p>	Самастойнае вывучэнне
5	<p>Націск і арфаэпічныя нормы сучаснай польскай мовы</p> <p>1 Націск у сучаснай польскай мове (выключэнні і адступленні ад нормы).</p> <p>2 Арфаэпічныя нормы ў сучаснай польскай мове.</p> <p>3 Асаблівасці вымаўлення галосных (націскных і ненаціскных).</p> <p>4 Асаблівасці вымаўлення зычных.</p>	2
6	<p>Арфаграфія</p> <p>1 Прынцыпы польскай арфаграфіі.</p> <p>2 Асноўныя правілы напісання галосных.</p> <p>3 Асноўныя правілы напісання зычных. Дыграфы.</p> <p>4 Правілы абазначэння мяккасці. Правапіс вялікай і малой літары.</p>	Самастойнае вывучэнне
7	<p>Правілы польскай арфаграфіі</p> <p>1 Правапіс <i>ó – u, rz – ż, ch – h</i>. Правапіс <i>j – i</i> пасля зычных.</p> <p>2 Марфалагічны і фанетычны прынцып арфаграфіі ў напісанні прэфіксаў на <i>-z, -s</i>. Правапіс прыставак <i>roz-, bez-, wz-, wez-, ws-, wes-, z-, s-</i>.</p> <p>3 Правапіс назоўнікаў на <i>-ctwo, -dztwo, -wstwo, ostwo, -źba, -śba</i>.</p> <p>4 Правапіс прыметнікаў на <i>-cki, -dzki, wski, -ski</i>.</p>	Самастойнае вывучэнне

8	Правілы польскай арфаграфіі 1 Выкарыстанне вялікай літары. 2 Знакі пунктуацыі. Правілы пунктуацыі. 3 Правілы напісання складаных прыназоўнікаў, прыметнікаў, прыслоўяў. 4 Правілы напісання частак <i>-był, -był, -byłty, -byłcie</i> .	Самастойнае вывучэнне
9	Марфалогія: дзеяслоў, асновы дзеясловаў, падзел на спражэнні, дзеясловы III спражэння. Лексіка: Я і мая сям'я 1 Дзеяслоў. 2 Спражэнне дзеясловаў III спражэння ў цяперашнім часе. 3 Ужыванне дзеяслова <i>mieć</i> . 4 Лексіка: Я і мая сям'я.	Самастойнае вывучэнне
10	Марфалогія: дзеяслоў, дзеясловы I і II спражэнняў, займеннікі, асабовыя займеннікі. Лексіка: На занятках 1 Спражэнне дзеясловаў I і II спражэнняў у цяперашнім часе. 2 Ужыванне асабовых займеннікаў. 3 Дзеяслоў <i>być</i> у якасці дзеяслова-звязкі і ў самастойным значэнні. 4 Лексіка: На занятках.	2
11	Марфалогія: назоўнік, граматычныя катэгорыі назоўніка. Лексіка: Новы год 1 Назоўнік. Граматычныя катэгорыі назоўніка. 2 Род назоўнікаў. Катэгорыя ліку. 3 Катэгорыя склону. Сістэма склонаў ў сучаснай польскай мове. 4 Лексіка: Новы год (Na Sylwestra).	2
12	Марфалогія: назоўнік, граматычныя катэгорыі назоўніка. Лексіка: традыцыйныя польскія навагоднія стравы 1 Назоўнікі <i>singularia</i> і <i>pluralia tantum</i> . 2 Рэшткі парнага ліку ў сучаснай польскай мове. 3 Катэгорыя мужчынскай асобы. 4 Лексіка: традыцыйныя польскія навагоднія стравы	Самастойнае вывучэнне
13	Марфалогія: назоўнік, скланенне назоўнікаў II скланення. Лексіка: Мой працоўны дзень. Мой вольны час 1 Назоўнік. Сістэма склонавых канчаткаў назоўнікаў II скланення. 2 Скланенне прозвішчаў. 3 Скланенне назоўнікаў ніякага роду на <i>-it</i> . Скланенне назоўнікаў тыпу <i>imię, plemię</i> . 4 Лексіка: Мой працоўны дзень. Мой вольны час.	Самастойнае вывучэнне
14	Марфалогія: прыметнік, скланенне прыметнікаў і прыметнікавых слоў ніякага роду. Лексіка: У бібліятэцы 1 Прыметнік. Граматычныя катэгорыі прыметніка. 2 Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі. 3 Катэгорыі роду. Катэгорыя ліку. 4 Катэгорыя мужчынскай асобы.	Самастойнае вывучэнне
15	Марфалогія: прыметнік, скланенне прыметнікаў і прыметнікавых слоў ніякага роду. Дыялог: У бібліятэцы 1 Скланенне прыметнікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў ніякага роду ў адзіночным ліку 2 Немужчынска-асабовая форма ў множным ліку. 3 Дыялог: У бібліятэцы	Самастойнае вывучэнне
16	Марфалогія: назоўнік, III скланенне назоўнікаў. Лексіка: На экскурсіі 1 Скланенне назоўнікаў III скланення. 2 Лексіка: Падарожжа. На экскурсіі.	Самастойнае вывучэнне

17	<p>Марфалогія: скланенне прыметнікаў жаночага роду. Лексіка: Падарожжа</p> <p>1 Скланенне прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў жаночага роду. 2 Іменная частка выказніка, выражаная назоўнікам. 3 Дапасаванья і недапасаванае азначэнні.</p>	Самастойнае вывучэнне
Усяго гадзін за 3 семестр:		8
18	<p>Марфалогія: назоўнік, IV скланенне назоўнікаў. Лексіка: Кракаў</p> <p>1 IV скланенне назоўніка ў польскай мове. 2 Выказнік <i>nie ta</i>. 3 Прамое дапаўненне пры дзеясловах з адмоўем. 4 Лексіка: Кракаў.</p>	2
19	<p>Марфалогія: назоўнік, I скланенне назоўнікаў, скланенне прыметнікаў мужчынскага роду, указальныя займеннікі. Лексіка: Мая сям'я</p> <p>1 I скланенне назоўнікаў. 2 Скланенне прыметнікаў, мужчынскага роду (адзіночны лік). 3 Скланенне ўказальных займеннікаў <i>ten, ta, to</i>. 4 Лексіка: Мая сям'я.</p>	2
20	<p>Марфалогія: дзеяслоў, прошлы час дзеясловаў. Лексіка: Мая кватэра, дом</p> <p>1 Прошлы час дзеясловаў. 2 Чаргаванне галосных у формах прошлага часу. 3 Ужыванне слоў <i>kiedy, gdy</i>. 4 Лексіка: Мая кватэра, дом.</p>	2
21	<p>Марфалогія: назоўнік I скланення, множны лік. Спосабы выражэння часу. Лексіка: Назвы прадуктаў харчавання. Снеданне, абед, вячэра</p> <p>1 I скланенне назоўнікаў, множны лік. 3 Спосабы выражэння часу ў польскай мове. 4 Лексіка: Назвы прадуктаў харчавання. Снеданне, абед, вячэра.</p>	2
22	<p>Марфалогія: мужчынска-асабовая форма назоўнікаў I скланення. Лексіка: Спорт у маім жыцці.</p> <p>1 I скланенне назоўнікаў. 2 Мужчынска-асабовая форма назоўнікаў. 3 Утварэнне формаў прошлага часу дзеясловаў <i>nieść, wieść</i>. 4 Лексіка: Спорт у маім жыцці.</p>	Самастойнае вывучэнне
23	<p>Марфалогія: мужчынска-асабовая форма прыметнікаў, займеннікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў. Лексіка: На пошце.</p> <p>1 Адметнасці ўтварэння мужчынска-асабовай формы прыметнікаў, займеннікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў. 2 Чаргаванні ў мужчынска-асабовай форме прыметнікаў і прыметнікавых слоў. 3 Скланенне займенніка <i>szuj</i>. 4 Лексіка: На пошце.</p>	Самастойнае вывучэнне
24	<p>Марфалогія: дзеяслоў <i>jeść</i>; скланенне назоўнікаў <i>reka, ucho, oko</i> ў множным ліку. Асабовыя займеннікі. Лексіка: У паліклініцы</p> <p>1 Марфалогія: дзеяслоў <i>jeść</i>. 2 Скланенне назоўнікаў <i>reka, ucho, oko</i> ў множным ліку.</p>	Самастойнае вывучэнне

	3 Скланенне асабовых заменнікаў. 4 Лексіка: У паліклініцы.	
25	Марфалогія: дзеяслоў, будучы час дзеясловаў. Лексіка: Познань 1 Будучы час дзеяслова. 2 Будучы проты час. 3 Тыпы будучага складанага часу. Адрозненні ва ўжыванні формаў будучага складанага часу. 4 Лексіка: Познань.	Самастойнае вывучэнне
26	Марфалогія: лічэбнікі колькасныя і парадкавыя. Лексіка: Варшава 1 Лічэбнік. 2 Колькасныя лічэбнікі, утварэнне, скланенне. 3 Спалучэнне лічэбнікаў ад 1 да 4 з назоўнікамі.	Самастойнае вывучэнне
27	Марфалогія: лічэбнікі парадкавыя. Лексіка: Стары горад Варшавы 1 Парадкавыя лічэбнікі. 2 Спосабы абазначэння колькасці асоб. 3 Лексіка: Стары горад Варшавы	Самастойнае вывучэнне
28	Марфалогія: дзеяслоў, лады дзеяслова, умоўны і загадны лады. Лексіка: Мая будучая прафесія 1 Лады дзеясловаў у польскай мове. 2 Абвесны лад. 3 Умоўны лад. 4 Лексіка: Мая будучая прафесія.	Самастойнае вывучэнне
29	Марфалогія: дзеяслоў, умоўны і загадны лады. Лексіка: Настаўнік – як я ўяўляю прафесію. 1 Загадны лад, утварэнне формаў загаднага ладу. 2 Лексіка: Настаўнік – як я ўяўляю прафесію.	Самастойнае вывучэнне
30	Марфалогія: прыметнік, ступені параўнання прыметнікаў. Лексіка: Польшча 1 Ступені параўнання прыметнікаў. 2 Спосабы ўтварэння ступеняў параўнання з дапамогай суфіксаў. 3 Вышэйшая і найвышэйшая ступені параўнання прыметнікаў. 4 Утварэнне формаў ступеняў параўнання прыметнікаў апісальным спосабам.	Самастойнае вывучэнне
31	Марфалогія: дзеяслоў, дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі. Лексіка: Польшча 1 Імясловы (imiesłow) у польскай мове 2 Суадносіны з беларускімі дзеепрыметнікавымі формамі. 3 Лексіка: Прырода Польшчы.	Самастойнае вывучэнне
32	Марфалогія: лічэбнік, колькасныя і парадкавыя лічэбнікі. Лексіка: Польская нацыянальная кухня 1 Колькасныя лічэбнікі. 2 Парадкавыя лічэбнікі, іх скланенне і ўтварэнне. 3 Скланенне назоўнікаў <i>mieszko</i> , <i>pieniądz</i> , лічэбніка <i>tyśiąc</i> . 4 Лексіка: Польская нацыянальная кухня: традыцыі і сучаснасць.	Самастойнае вывучэнне
33	Марфалогія: прыслоўе. Ступені параўнання прыслоўяў. Лексіка: Адам Міцкевіч 1 Прыслоўе. Разрады прыслоўяў. 2 Утварэнне прыслоўяў у польскай мове.	Самастойнае вывучэнне

	3 Ступені параўнання прыслоўяў. 4 Лексіка: Адам Міцкевіч	
34	Сінтаксіс польскай мовы. Асноўныя сінтаксічныя адметнасці польскай мовы. Лексіка: Польшча 1 Сінтаксіс польскай мовы. 2 Асноўныя сінтаксічныя адметнасці польскай мовы, спосабы выражэння галоўных і даданых членаў сказа. 3 Асаблівасці будовы простых і складаных сказаў. 4 Лексіка: Польшча.	Самастойнае вывучэнне
	Усяго гадзін за 4 семестр:	8
	Усяго гадзін:	16

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1 Сучасная польская мова сярод іншых славянскіх моў

Месца сучаснай польскай мовы сярод іншых славянскіх моў. Тэрыторыя распаўсюджання польскай мовы. Агульнаславянскія, заходнеславянскія і ўласна польскія моўныя рысы. Польская літаратурная мова.

Функцыянальна-стылістычная і тэрытарыяльная дыферэнцыяцыя польскай мовы. Асноўныя тэндэнцыі развіцця польскай літаратурнай мовы. Асноўныя звесткі аб геаграфіі і гісторыі Польшчы, яе фальклору, звычаях і традыцыях, аб вядомых культурных дзеячах, аб сацыяльнай і эканамічнай сітуацыі.

Тэма 2 Графічная сістэма польскай мовы

Паходжанне польскай графікі. Польскі алфавіт. Адпаведнасці паміж літарамі і гукамі польскай мовы. Літары, агульныя для лацінскага і польскага алфавітаў. Літары, уласцівыя толькі польскаму алфавіту. Сістэма надрадкавых і падрадкавых дыякрытычных знакаў.

Дыякрытычныя знакі і спалучэнні літар, якія выкарыстоўваюцца пры абазначэнні некаторых галосных і зычных.

Тэма 3 Фанетыка

Агульная характарыстыка фанетычнай сістэмы польскай мовы. Спецыфічныя асаблівасці гукавой сістэмы польскай мовы у параўнанні з іншымі славянскімі мовамі (беларускай, рускай). Асноўныя прынцыпы будовы фанетычнай сістэмы польскай мовы.

Тэма 4 Фанетыка

Сістэма вакалізму і кансанантызму. Артыкуляцыя зычных гукаў. Асаблівасці вымаўлення сярэднеязычных гукаў у польскай мове. Артыкуляцыя галосных гукаў. Насавыя галосныя ў польскай мове. Абачлівасці вымаўлення ненаціскных галосных.

Спалучальнасць польскіх гукаў. Вымаўленне спалучэнняў гукаў у словах. Вымаўленне міжслоўных спалучэнняў.

Тэма 5 Націск і арфаэпічныя нормы сучаснай польскай мовы

Націск у сучаснай польскай мове (выключэнні і адступленні ад нормы). Арфаэпічныя нормы ў сучаснай польскай мове. Асаблівасці вымаўлення галосных (націскных і ненаціскных). Асаблівасці вымаўлення зычных.

Адступленне ад асноўных прынцыпаў артыкуляцыі слоў

Асноўныя прынцыпы польскай транскрыпцыі.

Тэма 6 Арфаграфія

Прынцыпы польскай арфаграфіі: фанетычны, марфалагічны, этымалагічны, іх суадносіны і прыярытэт у прымяненні.

Асноўныя правілы напісання галосных. Асноўныя правілы напісання зычных. Дыграфы. Правілы абазначэння мяккасці. Правапіс вялікай і малой літары.

Тэма 7 Правілы польскай арфаграфіі

Правапіс *ó – u, rz – ż, ch – h*. Правапіс *j – i* пасля зычных.

Марфалагічны і фанетычны прынцып арфаграфіі ў напісанні прэфіксаў на *-z, -s*. Правапіс прыставак *roz-, bez-, wz-, wez-, ws-, wes-, z-, s-*.

Правапіс назоўнікаў на *-ctwo, -dztwo, -wstwo, ostwo, -źba, -śba*. Правапіс прыметнікаў на *-cki, -dzki, wski, -ski*. Правапіс часціцы *-by*. Правапіс прыназоўнікаў і поліпрыназоўнікавых канструкцыі.

Тэма 8 Правілы польскай арфаграфіі

Выкарыстанне вялікай літары. Правілы пераносу. Знакі пунктуацыі. Правілы пунктуацыі.

Правілы напісання складаных прыназоўнікаў, прыметнікаў, прыслоўяў. Правілы напісання *nie* з рознымі часціцамі мовы. Правілы напісання частак *-być, -byś, -byśmy, -byście*.

Тэма 9 Марфалогія: дзеяслоў, асновы дзеясловаў, падзел на спражэнні, дзеясловы III спражэння. Лексіка: Я і мая сям'я

Дзеяслоў. Граматычныя катэгорыі дзеяслова. Асновы дзеясловаў. Падзел на спражэнні. Спрагальныя формы дзеяслова (прынцыпы падзелу). Інфінітыў. Спражэнне дзеясловаў III спражэння ў цяперашнім часе.

Ужыванне дзеяслова *mieć*.

Лексіка: Я і мая сям'я.

Тэма 10 Марфалогія: дзеяслоў, дзеясловы I і II спражэнняў, займеннікі, асабовыя займеннікі. Лексіка: На занятках

Спражэнне дзеясловаў I і II спражэнняў у цяперашнім часе. Ужыванне асабовых займеннікаў.

Дзеяслоў *być* у якасці дзеяслова-звязкі і ў самастойным значэнні.

Лексіка: На занятках.

Тэма 11 Марфалогія: назоўнік, граматычныя катэгорыі назоўніка. Лексіка: Новы год

Назоўнік. Граматычныя катэгорыі назоўніка. Катэгорыя роду. Род назоўнікаў. Родавыя канчаткі прыметнікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў. Разыходжанне ў родзе для назоўнікаў у польскай і беларускай / рускай мовах. Катэгорыя ліку.

Лексіка: Новы год (Na Sylwestra).

Тэма 12 Марфалогія: назоўнік, граматычныя катэгорыі назоўніка.

Лексіка: традыцыйныя польскія навагоднія стравы

Назоўнікі *singularia i pluralia tantum*. Рэшткі парнага ліку ў сучаснай польскай мове. Катэгорыя мужчынскай асобы. Катэгорыя склону. Сістэма склонаў ў сучаснай польскай мове.

Лексіка: традыцыйныя польскія навагоднія стравы

Тэма 13 Марфалогія: назоўнік, скланенне назоўнікаў II скланення.

Лексіка: Мой працоўны дзень. Мой вольны час

Назоўнік. Сістэма склонавых канчаткаў назоўнікаў II скланення. Скланенне прозвішчаў. Скланенне назоўнікаў ніякага роду на *-um*. Скланенне назоўнікаў тыпу *imię, plemię*.

Лексіка: Мой працоўны дзень. Мой вольны час.

Тэма 14 Марфалогія: прыметнік, скланенне прыметнікаў і прыметнікавых слоў ніякага роду. Лексіка: У бібліятэцы

Прыметнік. Граматычныя катэгорыі прыметніка. Катэгорыі роду. Катэгорыя ліку. Катэгорыя мужчынскай асобы. Катэгорыя склону. Сістэма склонавых канчаткаў прыметнікаў. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі.

Лексіка: У бібліятэцы.

Тэма 15 Марфалогія: прыметнік, скланенне прыметнікаў і прыметнікавых слоў ніякага роду. Дыялог: У бібліятэцы

Скланенне прыметнікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў ніякага роду ў адзіночным ліку і немужчынска-асабовая форма ў множным ліку.

Дыялог: У бібліятэцы

Тэма 16 Марфалогія: назоўнік, III скланенне назоўнікаў. Лексіка: На экскурсіі

Скланенне назоўнікаў III скланення. Цвёрды і мяккі ўзоры. Адзіночны і множны лікі.

Лексіка: На экскурсіі.

Тэма 17 Марфалогія: скланенне прыметнікаў жаночага роду.

Лексіка: Падарожжа

Скланенне прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў жаночага роду. Іменная частка выказніка, выражаная назоўнікам. Дапасаваныя і недапасаванае азначэнні.

Лексіка: Падарожжа.

Тэма 18 Марфалогія: назоўнік, IV скланенне назоўнікаў. Лексіка: Кракаў

IV скланенне назоўніка ў польскай мове. Адметнасці скланення.

Суадносіны назоўнікаў IV скланення ў польскай мове і назоўнікаў III скланення ў беларускай мове. Выказнік *nie ma*. Прамае дапаўненне пры дзеясловах з адмоўем.

Лексіка: Кракаў.

Тэма 19 Марфалогія: назоўнік, I скланенне назоўнікаў, скланенне прыметнікаў мужчынскага роду, указальныя займеннікі. Лексіка: Мая сям'я

I скланенне назоўнікаў. Родны, давальны, вінавальны, творны склоны. Мяккі і цвёрды ўзоры. Адзіночны лік. Скланенне прыметнікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў мужчынскага роду (адзіночны лік). Скланенне ўказальных займеннікаў *ten, ta, to*.

Лексіка: Мая сям'я.

Тэма 20 Марфалогія: дзеяслоў, прошлы час дзеясловаў. Лексіка: Мая кватэра, дом

Прошлы час дзеясловаў. Асаблівасці ўтварэння формаў прошлага часу. Націск у формах прошлага часу. Чаргаванне галосных у формах прошлага часу. Утварэнне формаў прошлага часу дзеясловаў *iść, usiść, móc*. Ужыванне слоў *kiedy, gdy*.

Лексіка: Мая кватэра, дом.

Тэма 21 Марфалогія: назоўнік I скланення, множны лік. Спосабы выражэння часу. Лексіка: Назвы прадуктаў харчавання. Снеданне, абед, вячэра

I скланенне назоўнікаў, множны лік. Назоўнікі немужчынска-асабовыя, іх скланенне. Скланенне назоўнікаў *tydzień, dziecko*. Спосабы выражэння часу ў польскай мове.

Лексіка: Назвы прадуктаў харчавання. Снеданне, абед, вячэра.

Тэма 22 Марфалогія: мужчынска-асабовая форма назоўнікаў I скланення. Лексіка: Спорт у маім жыцці.

I скланенне назоўнікаў. Мужчынска-асабовая форма назоўнікаў. Множны лік назоўнікаў на *-a, -o*. Утварэнне формаў прошлага часу дзеясловаў *nieść, wieźć*.

Лексіка: Спорт у маім жыцці.

Тэма 23 Марфалогія: мужчынска-асабовая форма прыметнікаў, займеннікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў. Лексіка: На пошце.

Адметнасці ўтварэння мужчынска-асабовай формы прыметнікаў, займеннікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў. Чаргаванні ў мужчынска-асабовай форме прыметнікаў і прыметнікавых слоў. Скланенне займенніка *czyj*.

Лексіка: На пошце.

Тэма 24 Марфалогія: дзеяслоў *jeść*; скланенне назоўнікаў *reka, ucho, oko* ў множным ліку. Асабовыя займеннікі. **Лексіка:** У паліклініцы
Марфалогія: дзеяслоў *jeść*. Скланенне назоўнікаў *reka, ucho, oko* ў множным ліку. Скланенне асабовых заменнікаў.

Лексіка: У паліклініцы.

Тэма 25 Марфалогія: дзеяслоў, будучы час дзеясловаў. **Лексіка:**
Познань

Будучы час дзеяслова. Утварэнне формаў будучага часу дзеясловаў у польскай мове. Суадносіны формаў будучага часу ў польскай і беларускай мовах. Будучы прасты час. Тыпы будучага складанага часу. Адрозненні ва ўжыванні формаў будучага складанага часу.

Лексіка: Познань.

Тэма 26 Марфалогія: лічэбнікі колькасныя. **Лексіка:** Варшава
Лічэбнік. Колькасныя лічэбнікі, утварэнне, скланенне. Спалучэнне лічэбнікаў ад 1 да 4 з назоўнікамі.

Лексіка: Варшава.

Тэма 27 Марфалогія: лічэбнікі парадкавыя. **Лексіка:** Стары горад
Варшавы

Парадкавыя лічэбнікі. Спосабы абазначэння колькасці асоб.

Лексіка: Стары горад Варшавы

Тэма 28 Марфалогія: дзеяслоў, лады дзеяслова, умоўны і загадны
лады. **Лексіка:** Мая будучая прафесія

Лады дзеясловаў у польскай мове. Абвесны лад. Умоўны лад. Спосабы выражэння ўмоўнага ладу ў сказе.

Лексіка: Мая будучая прафесія.

Тэма 29 Марфалогія: дзеяслоў, умоўны і загадны лады. **Лексіка:**
Настаўнік – як я ўяўляю прафесію.

Загадны лад, утварэнне формаў загаднага ладу.

Лексіка: Настаўнік – як я ўяўляю прафесію.

Тэма 30 Марфалогія: прыметнік, ступені параўнання прыметнікаў.
Лексіка: Польшча

Ступені параўнання прыметнікаў. Спосабы ўтварэння ступеняў параўнання з дапамогай суфіксаў. Вышэйшая і найвышэйшая ступені параўнання прыметнікаў. Утварэнне формаў ступеняў параўнання прыметнікаў апісальным спосабам.

Лексіка: Польшча

**Тэма 31 Марфалогія: дзеяслоў, дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі.
Лексіка: Прырода Польшчы**

Імясловы (*imiesłowu*) у польскай мове і іх суадносіны з беларускімі дзеепрыметнікавымі формамі.

Лексіка: Прырода Польшчы.

**Тэма 32 Марфалогія: лічэбнік, колькасныя і парадкавыя лічэбнікі.
Лексіка: Польская нацыянальная кухня**

Колькасныя лічэбнікі. Асаблівасці скланення колькасных лічэбнікаў. Спосабы абазначэння колькасці асоб. Стварэнне складаных і састаўных лічэбнікаў. Парадкавыя лічэбнікі, іх скланенне і ўтварэнне. Скланенне назоўнікаў *miesiąc, pieniądz*, лічэбніка *tysiąc*.

Лексіка: Польская нацыянальная кухня: традыцыі і сучаснасць.

**Тэма 33 Марфалогія: прыслоўе. Ступені параўнання прыслоўяў.
Лексіка: Адам Міцкевіч**

Прыслоўе. Разрады прыслоўяў. Утварэнне прыслоўяў у польскай мове. Ступені параўнання прыслоўяў. Ужыванне вышэйшай і найвышэйшай ступеняў параўнання прыслоўяў.

Лексіка: Адам Міцкевіч.

Тэма 34 Сінтаксіс польскай мовы. Асноўныя сінтаксічныя адметнасці польскай мовы. Лексіка: Польшча

Сінтаксіс польскай мовы. Асноўныя сінтаксічныя адметнасці польскай мовы, спосабы выражэння галоўных і даданых членаў сказа. Асаблівасці будовы простых і складаных сказаў.

Лексіка: Польшча.

ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

Тэма 1 Графічная сістэма польскай мовы

Польская мова – афіцыйная мова Рэспублікі Польшчы і адзін з афіцыйных моў Еўрапейскага саюза, адносіцца да заходнеславянскай групы славянскай галіны індаеўрапейскай моўнай сям'і. Распаўсюджаны ў краінах Еўропы (Германія, Францыя, Вялікабрытанія, Літва, Чэхія, Расія, Беларусь, Украіна, Славакія, Латвія), Амерыкі (ЗША, Бразілія, Канада) і ў Аўстраліі. У краінах з кампактным рассяленнем палякаў польскі атрымаў статус рэгіянальнай мовы (у Босніі-Герцагавіне, Румыніі, Славакіі, Чэхіі (у раёнах Фрыдек-Містек і Хеб, Карвіна Мараўска-Сілезскага краю) і ва Украіне).

Польская мова – трэцяя славянская мова ў свеце па колькасці гаворачых (пасля рускай і ўкраінскай).

Агульная колькасць носбітаў на польскай мове – каля 40 млн чал. (2007), у тым ліку 36 млн 410 тыс. у Польшчы (2011, перапіс).

Як другой і замежнай, польскай валодае яшчэ каля 5-10 мільёнаў чалавек.

Польская мова аформілася як літаратурная на рубяжы XV-XVI ст., калі пачала выпцяняць лацінскую мову з усіх асноўных сфер моўнага функцыянавання.

Асноўныя дыялекты літаратурнай польскай мовы - Вялікапольскі, Малапольскі, Мазавецкі.

У гісторыі польскай мовы вылучаюць:

- - старажытнапольскі перыяд (да пачатку XVI стагоддзя);
- - сярэднепольскі перыяд (XVI - другая палова XVIII стагоддзя);
- - навапольскі перыяд (з другой паловы XVIII стагоддзя).

Пісьменнасць на аснове лацінскага алфавіту.

Самы старажытны помнік пісьменства на польскай мове – «*Свентакшыскія казанні*» (Kazania Świątokrzyskie) XIV стагоддзя.

Abecadło polskie (alfabet polski, porządek alfabetyczny polski)

A a	a	a	a
Ą ą	ą	о ^н	ОН (ОМ, О)
B b	be	бэ	б
C c	ce	цэ	ц
Ć ć	cie	т'е	ць (це, цё, ци, цю, ця)
D d	de	дэ	д
E e	e	э	э
Ę ę	ę e nosowe	э ^н э носовэ	ЭН (ЭМ, ЭН, Э)

F f	ef	эф	ф
G g	gie	ге	г
H h	ha	ха	х
I i	i	и	и
J j	jot	йот	й
K k	ka	ка	к
L l	el	эль	ль (ле, лё, ли, лю, ля)
Ł ł	eł	эў	л, в, ў

M m	em	эм	м
N n	en	эн	н

Ń ń	eń	ЭНЬ	НЬ (НЕ, НЁ, НИ, НЮ НЯ)
O o	o	o	o
Ó ó	o kreskowane	o крэскованэ	у
P p	pe	пэ	п
Rr	er	эр	р
S s	es	эс	с
Ś ś	eś	эс'	сь, щ
T t	te	тэ	т
U u	u	у	у
W w	wu	ву	в
Y y	igrek	игрек	ы
Z z	zet	зет	з
Ż ż	ziet	з'ет	зь
Ž ž	žet	жет	ж

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ

Тэма 2 Націск і арфаэпічныя нормы сучаснай польскай мовы

У польскай мове націск пастаянны, на перадапошнім складзе:

Націск на 3 ад канца слова складзе:

- *'technika, mate'matyka, 'fabryka, gra'matyka, fo'netyka, 'muzyka, po'lityka;*
- *'opera, uniwersytet, Rzeczpo'spolita;*
- *czytaliśmy, czytaliście.*

Дыграфы, трыграфы і тэтраграфы

- **ch** — h, “х”:

dach
chłopiec
chyba

- **rz** — ż, “ж”

rzeka
rzecz
Lekarz
żaba

- **cz** — “ч”.

czy
czytać
człowiek

- **sz** — “ш”.

szympan
szlak
mieszany

- **szcz** — “шч”

jeszcze
szczyt

Практыкаванне 1

Прачытайце словы:

żona	każdy	rzeka
dużo	każda	burza
koleżanka	każde	dobrze

już	leży	talerz
nóż	może	lekarz
też		morze
Puszkina	szafa	nasz
Warszawa	zeszyt	nasza
szkoła	pisze	nasze

ia – я, io - ě, ie – y, iu – ю

- Miasto pies biurko
- rozmawiam umiem biuro
- rozmawia umie papier
- wiosna rozumiem
- piosenka rozumie

Jan	jestem	pracuje	mój
ja	jest	pracujemy	moja
jak	jego	rosyjski	moje
jaki	jej	po rosyjsku	jasny
jaka	jutro	kraj	jasna
jakie			jasne

Ł

- Wołga byłem słucham
- Wisła byłam słucha
- Łaba był słuchamy
- Płock biały mały

Насавыя галосныя а, ё

Перад губнымі – *ом, эм*, перад *l, ł*, на канцы слова – *о, э*,

Перад астатнімі – *он, эн*

męski
język
mężny
językowy
potężny
mięso

Практыкаванне 2

Прачытайце сказы:

1. Ewa kupi nowe biurko.
2. Tu stoi stare biurko.
3. Irena to matka Stefana.
4. Stefan to brat pana Marka.
5. Burek to pies Stefana.

Практыкаванне 3

Прачытайце сказы:

1. Nowa Huta to miasto.
2. Kraków to miasto.
3. Nowa Huta i Kraków to miasta.
4. Chytry student.
5. Dobry gmach.
6. Nowy cyrk.
7. Zdrowa córka.
8. Stary piec.
9. Trudna robota.
10. Cyfra dwa.
11. Kupimy stary gmach
12. Mamy trudny egzamin.
13. Irena to córka pana Cypriana.
14. Znamy ceny.

Практыкаванне 4

Прачытайце сказы:

1. Dzień Konstytucji to wielkie święto.

2. Węgry to piękny kraj.
3. Wiedza to potęga.
- 4 To jest pociąg do Szczecina.
- 5 Proszę o pięć biletów, dziękuję. 3. Kiedy będzie dzwonek? - Dzwonka nie będzie.
- 6 Pogoda jest piękna.
- 7 Czy jesteś studentem? - Nie, jestem słuchaczem.
- 8 Czy jesteś tłumaczem? - Nie, ja nie jestem tłumaczem, mój kolega Sienkiewicz jest tłumaczem.
- 9 Jesteśmy słuchaczami.
- 10 Jesteśmy robotnikami.
- 11 Jesteśmy tłumaczami.
- 12 Czy jesteś studentką? - Nie, jestem uczennicą. 7. Moja siostra jest tłumaczką.
- 13 Jesteśmy studentkami.
- 14 Co czytasz? - Czytam książkę.
- 15 Kiedy byłeś u siostry? Czy kupiłeś zeszyt dla siostry?
- 16 Czy byłeś tam? Czy kupiłeś chleba? Jaka to książka?

Практикаванне 5

Прачытайце сказы:

1. Jaki dziś ciepły dzień!
2. Czy dziś jest niedziela? - Nie, dziś jest poniedziałek.
3. Łódź to duże miasto.
4. Grudzień to już zima.
- 5 Student Kowalski idzie na boisko, tam jest mecz.
6. Kiedy była wycieczka do Kazimierza?
7. Jak ten czas leci! 8. Czas leczy.

Практикаванне 5

Прачытайце сказы:

1. Henryk ma ciemny płaszcz.
2. Czy płaszcz Zdzisława jest ciepły?
3. Gdzie jest mój ołówek?
4. Gdzie byłeś wczoraj?
- 5 Gdzie są książki?
6. Czy często chodzicie do brata?

Тэма 3 Марфалогія: дзеяслоў, дзеясловы I і II спражэнняў, займеннікі, асабовыя займеннікі. Лексіка: На занятках

Koniugacja w języku polskim – podstawowe paradygmaty odmiany polskiego czasownika. W języku polskim istnieją trzy koniugacje, utworzone na podstawie odmiany czasowników w czasie teraźniejszym.

Спражэнне ў польскай мове – асноўныя парадыгмы змянення польскага дзеяслова. У польскай мове існуе *тры* спражэння на аснове спражэння дзеясловаў у цяперашнім часе.

Koniugacja I obejmuje te czasowniki, które w I osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego mają końcówkę -ę, a w drugiej osobie -esz. Należą tu m.in. takie czasowniki, jak *nieść, pisać, kopać*.

Да спражэння I адносяцца тыя дзеясловы, якія ў першай асобе адзіночнага ліку цяперашняга часу заканчваюцца на -ę і ў другой асобе -esz. Да іх адносяцца, між іншым такія дзеясловы як *nieść, pisać, kopać*.

nieść	pisać	kopać
niosę	piszę	kopię
niesiesz	piszesz	kopiesz
niesie	pisze	kopie
niesiemy	piszemy	kopiemy
niesiecie	piszecie	kopiecie
niosą	piszą	kopiają

Koniugacja II obejmuje te czasowniki, które w I osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego mają końcówkę -ę, a w drugiej osobie -isz, -ysz.

Да II спражэння адносяцца тыя дзеясловы, якія ў першай асобе адзіночнага ліку цяперашняга часу заканчваюцца на -ę, а ў другой асобе -isz, -ysz.

ganić	suszyć	płacić
ganię	suszę	placę
ganisz	suszysz	placisz
gani	suszy	placi
ganimy	suszymy	placimy

ganicie	suszycie	płacicie
ganią	suszą	płacą

Асабовыя займеннікі (*zaimki osobowe*) 1 і 2 асобы адзіночнага і множнага ліку (*ja, ty, my, wy*) ў польскай мовеўжываюцца, калі на іх падае лагічны націск,

Czytamy i tłumaczymy. – **My** czytamy, a **wy** tłumaczycie.
Wchodzę i witam się. – **Ty** stoisz, a **ja** siedzę.

Практыкаванне 1

Утварыце патрабаваную форму дзеяслова:

Proszę użyć czasowników w odpowiedniej osobie i liczbie:

1. Ona (siedzieć) przy oknie i (czytać).
2. Ja (chodzić) i (rozmawiać), a oni (siedzieć) i (poprawiać) ćwiczenie.
3. Lektor Kowalski i lektorka Malecka (pytać) o każdy nowy wyraz.
4. On nas (wozić).
5. Oni nas (wozić).
6. Ja (czyszczyć) buty i ona (czyszczyć) buty.

Практыкаванне 2

Пастаўце ў формы множнага ліку

Proszę przerobić na liczbę mnogą:

1. On czyta i tłumaczy.
2. Czy dobrze mówisz po polsku?
3. Dlaczego on tak powoli chodzi?
4. Mówi dobrze po niemiecku.
5. Dlaczego tam lecis?
6. Co on robi?
7. Czy ona odpowiada na każde pytanie?
8. On tłumaczy powoli.
9. Często jeżdżę do nich.
10. Gdzie stoisz?

Практыкаванне 3

Прачытайце і перакладзіце тэкст

Czas do szkoły

Ola szykuje się do szkoły. Jest już w piątej klasie. Dawniej obawiała się szkoły, teraz bardzo lubi tam chodzić. W szkole nie tylko uczy się ciekawych rzeczy – spotyka też swoich kolegów i koleżanki. Najbardziej lubi spędzać czas ze swoimi przyjaciółmi z klasy – są to Monika i Michał.

Ola lubi wszystkie przedmioty. Wie, że nauka jest ważna. Najmilej spędza czas na lekcjach o przyrodzie – Ola bardzo lubi zwierzęta. W klasie Oli mieszka chomik. Wszystkie dzieci dbają o niego. Przynoszą mu jedzenie i głaszczą. Ola nie ma własnego zwierzęcia, więc chomik to kolejny powód dla którego lubi chodzić do szkoły.

Szkoła Oli jest blisko jej domu. Ola chodzi do szkoły sama. Gdy Ola była młodsza – zawsze odprowadzał ją tam tata, mama lub babcia. Przed każdym dniem szkoły Ola pakuje plecak. Sprawdza czy są wszystkie książki i zeszyty. Sprawdza też piórnik – czy jest tam linijka, długopis, ołówek, gumka i mazaki.

W przerwie między lekcjami Ola je w szkole obiad. Dzięki temu ma dużo siły na dalszą naukę. Po szkole droga do domu jest krótka, ale zajmuje Oli dużo czasu. Dlaczego? Bo to czas, w którym lubi rozmawiać z koleżankami i kolegami podczas spaceru do domu. Ola jednak wie, że nie może wrócić późno.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНА О. СКОРНИЦА

**Тэма 4 Марфалогія: назоўнік, граматычныя катэгорыі назоўніка.
Лексіка: Новы год**

Rzeczownik – samodzielna składniowo i semantycznie odmienna część mowy nazywająca rzeczy, obiekty, miejsca, osoby, czynności, organizmy, zjawiska i pojęcia abstrakcyjne. Rzeczownik w języku polskim pełni funkcję głównie podmiotu w zdaniu; może też pełnić funkcję dopełnienia, okolicznika, przydawki lub orzecznika. Może odmieniać się przez liczby i przypadki, występuje w rodzajach. Odmianę rzeczowników przez przypadki określa się mianem deklinacji. Istnieje także grupa rzeczowników całkowicie nieodmiennych (np. *atelier, kiwi, bikini, taxi, kakadu, kamikaze* i tp.). Rzeczownik tworzy związki składniowe i semantyczne z rzeczownikami (zaimkami rzeczownikowymi), przymiotnikami (zaimkami przymiotnymi), liczebnikami (zaimkami liczebnymi) i czasownikami lub (rzadko) przysłówkami (zaimkami przysłówkowymi).

Назоўнік – самастойная сінтаксічная і семантычная адрозная частка мовы, якая называе рэчы, прадметы, месцы, людзей, віды дзейнасці, арганізмы, з'явы і абстрактныя паняцці. Назоўнік у польскай мове выступае пераважна як дзейнік у сказе; ён таксама можа функцыянаваць як аб'ект, прыслоўе, атрыбутыў або прэдыкат. Можа скланяцца па ліках і склонах, мае род. Змена назоўнікаў па склонах называецца скланеннем. Ёсць таксама група цалкам нескланяльных назоўнікаў (напрыклад, атэль, ківі, бікіні, таксі, какаду, камікадзэ і інш.). Назоўнік утварае сінтаксічныя і семантычныя адносіны з назоўнікамі (субстантыўнымі займеннікамі), прыметнікамі (прыметнікавымі займеннікамі), лічэбнікамі (лічэбнікамі) і дзеясловамі або (радзей) прыслоўямі (прыслоўнымі выказнікамі).

Склоны

Przypadki

Назоўны	<i>Mianownik</i> (kto? co?) to jest
Родны	<i>Dopełniacz</i> (kogo? czego?) tu nie ma
Давальны	<i>Celownik</i> (komu? czemu?) dajemy
Вінавальны	<i>Biemnik</i> (kogo? co?) widzimy
Творны	<i>Narzędnik</i> (z kim? z czym?) mamy do czynienia
Месны	<i>Miejscownik</i> (o kim? o czym?) mówimy
Клічны – ужываецца ў зваротках –	<i>Wołacz</i>

II скланенне · II deklinacja

Да II скланення адносяцца назоўнікі ніякага роду

M. okn-o	pol-e	zebrani-e	jablk-o
D. okn-a	pol-a	zebrani-a	jablk-a
C. okn-u	pol-u	zebrani-u	jablk-u
B. okn-o	pol-e	zebrani-e	jablk-o

N. okn-em	pol-em	zebrani-em	jablki-em
Msc. o okni-e	o pol-u	o zebrani-u	o iablk-u

Чаргаванне зычных і галосных Przykłady wymiany spółgłosek i samogłosek

n-n	d-dz	r-rz	t-ć	sł – śl	st – ść
M. okno	dyktando	metro	auto	masło	miasto
Msc. o oknie	o dyktandzie	o metrze	o aucie	o maśle	o mieście

Практыкаванне 1

Пастаўце словы ў дужках у адпаведнай форме

Proszę użyć odpowiedniej końcówki miejscownika rzeczowników podanych w nawiasie:

1. Książka leży na (biurko).
2. Na (morze) była burza.
3. Byłem w (kino).
4. Poprawiam zdanie w (ćwiczenie).
5. Powtarzamy każde nowe słowo w (opowiadanie).
6. Zeszyt leży na (okno).
7. Czy byłeś w (miasto)?
8. Kto siedzi w (auto)?

Практыкаванне 2

Перакладзіце сказы на беларускую мову

Proszę przetłumaczyć na język białoruski

1. Już dobrze mówi po polsku.
2. Tłumaczymy nowy tekst.
3. Dlaczego nie siedzisz przy biurku?
4. Stoimy przy oknie i rozmawiamy.
5. Czy macie nowy słownik?

Практыкаванне 3

Перакладзіце сказы на польскую мову

Proszę przetłumaczyć na język polski

1. Мы перакладаем цяжкі сказ.
2. Ты ўчора была ў кіно?
3. Я чытаю цікавае апавяданне.

4. Ты был там?
5. У вас ёсць папера?
6. Чаму вы стаіце?
7. Я чытаю па-беларуску, а ён перакладае.

Практыкаванне 4

Прачытайце і перакладзіце тэкст
Proszę przeczytać i przetłumaczyć tekst

Zwyczaje noworoczne w Polsce

W polskim kraju tradycja hucznego obchodzenia nocy sylwestrowej i powitania Nowego Roku jest stosunkowo krótka. W Polsce, do drugiej połowy XIX wieku, w zasadzie nie organizowano wystawnych balów sylwestrowych, zabaw tanecznych, a nawet toastów noworocznych, czyli zwyczajów bardzo popularnych dzisiaj. Niemniej jednak Nowy Rok był witany. Głównie w dużych miastach i w bogatych domach. Na wsi, w tradycji ludowej, ostatni dzień roku nie miał szczególnego znaczenia, ważniejsze były obrzędy przesilenia zimowego, czyli święta Bożego Narodzenia.

W przeszłości witano Nowy Rok przede wszystkim w miastach. Na przykład w Warszawie – był to salut armatni, a w Krakowie – bicie dzwonu Zygmunta na Wawelu. W późniejszych okresach czasu, w noc sylwestrową, pojawiał się ruch, gwar na ulicach, zapalano światła, strzelano petardami, pojawiały się sztuczne ognie. Czyniono to bardziej 1 stycznia, aniżeli 31 grudnia.

W zależności od regionów Polski organizowane były sute obiady lub kolacje sylwestrowo-noworoczne, na których spotykała się cała rodzina lub znajomi. Wśród potraw można było odnaleźć np. obficie kraszony groch z kapustą lub kiełbasę. Bardzo ważnym symbolem był chleb oraz ciasto domowe. W XX wieku organizowano ogromne, wystawne bale sylwestrowe. Odbywały się z reguły w budynkach użyteczności publicznej, prywatnych posiadłościach lub restauracjach. Imprezy domowe stały się popularne w okresie PRL-u.

Wśród popularnych tradycji noworocznych były te charakterystyczne dla okresu przesilenia zimowego, związane z magią i wróżbami. Można wspomnieć o wczesnym wstawaniu, myciu się wraz ze srebrną monetą, sprzątaniu domostwa, wypatrywaniu mężczyzny jako pierwszego domownika. Budzono również pszczoły, aby zabierały się do pracy, a także obwiązywano drzewka słomą, a potem wkładano do niej krzyżyki z ciasta, co miało pomóc w obrodzeniu. Taki zwyczaj praktykowano na Pomorzu.

Тэма 5 Марфалогія: назоўнік, IV скланенне назоўнікаў. Лексіка: Кракаў

**IV скланенне назоўнікаў
IV deklinacja rzeczownikow**

Да 4 скланення адносяцца назоўнікі жаночага роду з нулявым канчаткам у назоўным склоне.

Liczba pojedyncza

M. powieść	brew	noc	dłoń	twarz
D. powieści	brw-i	noc-y	dlon-i	twarz-y
C. powieści	brw-i	noc-y	dlon-i	twarz-y
B. powieść	brew	noc	dłoń	twarz
N. powieści-ą	brwi-ą	noc-ą	dloni-ą	twarz-ą
Msc. o powieści	o brw-i	o noc-y	o dlon-i	o twarz-y
W. powieści	brw-i	noc-y	dlon-i	twarz-y

Liczba mnoga

M./W. powieści	brw-i	noc-e	dloni-e	twarz-e
D. powieści	brw-i	noc-y	dlon-i	twarz-y
C. powieści-om	brwi-om	noc-om	dloni-om	twarz-om
B. powieści	brw-i	noc-e	dloni-e	twarz-e
N. powieści-ami	brwi-ami	noc-ami	dłoni-mi	twarz-ami
Msc. o powieści-ach	o brwi-ach	o noc-ach	o dloni-ach	o twarz-ach

Практыкаванне 1

Proszę użyć odpowiedniego przypadku liczby pojedynczej:

1. Nie znam (powieść), o której opowiadasz.
2. Lubię (pieśń "Kolorowe jarmarki").
3. To była dziewczyna o bardzo (ładna twarz).
4. Widzę (młoda, wesoła twarz).

Практыкаванне 2

Proszę użyć odpowiedniego przypadku liczby mnogiej:

1. Czytamy (ciekawa powieść).
2. Widzę (młoda, wesoła twarz).
3. Lubię (ciemna noc i silna burza).
4. Chcę tłumaczyć (inna część) opowiadania.
5. On ma (ładna brew).

Практыкаванне 3

Proszę użyć odpowiedniego przypadku liczby pojedynczej lub mnogiej:

1. (Noc) były (ciemna).
2. (Burza) były (silna).
3. Ona ma ładne (dłoń).
4. Ona ma czarne (brew).
5. W naszej bibliotece są (ciekawa powieść).
6. One czytają (nowela).
7. Nie lubi (silna burza i ciemna noc).

Практыкаванне 4

Proszę przeczytać i przetłumaczyć tekst

Kraków

Kraków to miasto o tysiącletniej historii, dawna siedziba królów polskich i stolica kraju, a dzisiaj jedna z ważniejszych europejskich metropolii. Krakowskie Stare Miasto jest wyjątkową skarbnicą dzieł sztuki, pamiątek historycznych i zabytków, które reprezentują niemal wszystkie style architektoniczne – od średniowiecza po czasy współczesne.

Sercem miasta od setek lat jest Rynek Główny – największy plac miejski średniowiecznej Europy, zachowany w niezmiennym kształcie od 1257 r. i wpisany na pierwszą listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w 1978 r. Z wieży bazyliki Mariackiej od 600 lat co godzinę na cztery strony świata grany jest hejnał. Pośrodku stoją Sukiennice – średniowieczna hala targowa – jeden z najlepiej rozpoznawalnych polskich zabytków.

Kraków posiada drugą w Europie Środkowej, po uniwersytecie w Pradze, najstarszą uczelnię wyższą – Uniwersytet Jagielloński. Z kolei wzgórze wawelskie, zamieszkane od czasów paleolitu, od połowy XI w. było rezydencją polskich władców i ośrodkiem religijnym. Obecnie Zamek Królewski na Wawelu pełni funkcje muzealne. Można tu zobaczyć zabytki sztuki renesansu; zachwyty wzbudza arkadowy dziedziniec – perła szesnastowiecznej architektury.

Poza Starym Miastem niezmiennie intryguje Kazimierz – miejsce współistnienia kultur chrześcijańskiej i żydowskiej. Wypełniony zabytkami judaizmu o międzynarodowym znaczeniu, jest również rejonem tętniącym życiem – odbywają się tu targi staroci i dzieł sztuki, a w nastrojowych knajpkach, restauracjach i pubach pobrzmiwa muzyka na żywo. Kładka o. Bernatka połączyła Kazimierz z Podgórzem – dzielnicą przez lata zapomnianą, a teraz modną, choć nadal klimatyczną. Monumentalnością i niezwykłą symetrią wciąż zaskakuje Nowa Huta – najciekawsza i najpełniejsza realizacja zamierzeń architektów epoki socrealizmu.

Kraków to również miasto intensywnego życia kulturalnego; w 2000 r. pełniło funkcję Europejskiej Stolicy Kultury. Rocznie odbywa się tutaj blisko 100

festiwali i innych wydarzeń, jak Misteria Paschalia, Sacrum Profanum, Festiwal Kultury Żydowskiej czy Festiwal Muzyki Filmowej. To także miasto nowoczesnych muzeów, w których zwiedzający mogą interaktywnie poznawać historię.

Kraków urzeka niepowtarzalną atmosferą – chwilami leniwą, chwilami pełną wydarzeń, ale zawsze wyjątkową i inspirującą.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ

Тэма 6 Марфалогія: назоўнік, I скланенне назоўнікаў, скланенне прыметнікаў мужчынскага роду, указальныя займеннікі. Лексіка: Мая сям'я

Да 1 скланення ў польскай мове адносяцца назоўнікі мужчынскага роду, якія ў форме назоўнага склону адзіночнага ліку маюць нулявы канчатак.

Odmiana rzeczowników I deklinacji

Liczba pojedyncza

Wzór twardy

M. chłop	narod
D. chłop-a	narod-u
C. chłop-u	narod-owi
B. chłop-a	narod
N. chłop-em	narod-em
Msc. o chłopi-e	o narodzi-e

Przykłady wymiany spółgłosek

r-rz	d-dz	z-z	s-ś	ł - 1	st-śc
M. autor	narod	woz	pas	artykuł	list
Msc. o autorze	o narodzie	o wozie	o pasie	o artkule	o liście

Wzór miękki

M. koń	dworzec	chłopiec	robotnik	gołąb
D. koni-a	dworc-a	chłopc-a	robotnik-a	gołębi-a
C. koni-owi	dworc-owi	chłopc-u	robotnik-owi	gołębi-owi
B. koni-a	dworzec	chłopc-a	robotnik-a	gołębi-a
N. koni-em	dworc-em	chłopc-em	robotniki-em	gołębi-em
Msc. o koni-u	o dworc-u	o chłopc-u	o robotnik-u	o gołębi-u
W. koni-u	dworc-u	chłopc-z-e	robotnik-u	gołębi-u

Odmiana przymiotników, zaimków przymiotnych oraz liczebników porządkowych rodzaju nijakiego (liczba pojedyncza)

M.W. now-e	wysoki-e
D. now-ego	wysoki-ego
C. now-emu	wysoki-emu
B. now-e	wysoki-e
N. now-ym	wysok-im
Msc. o now- m	o wysok-im

Odmiana przymiotników, zaimków przymiotnych oraz liczebników porządkowych rodzaju męskiego (liczba pojedyncza)

M.W. now-y	wysoki-
D. now-ego	wysoki-ego
C. now-emu	wysoki-emu
B. now-ego, now-y	wysoki-ego, wysoki
N. now-ym	wysok-im
Msc. o now- m	o wysok-im

**Скланенне ўказальных займеннікаў *ten, ta, to*
Odmiana zaimka wskazującego *ten, ta, to* (liczba pojedyncza)**

Rodzaj męski	Rodzaj nijaki	Rodzaj żeński
M./W. ten	to	ta
D. tego	tego	tej
C. temu	temu	tej
B. tego	ten	te
N. tym	tym	tą
Msc. o tym	o tym	o tej

Практыкаванне 1

Proszę użyć odpowiedniej końcówki dopełniacza wyrazów w nawiasie:

1. Początek (tekst).
2. Koniec (wagon).
3. Środek (plac).
4. Nie widzę (peron).
5. Wejście do (hotel).
6. Praca (malarz).
7. Student (uniwersytet).
8. Kraj (śnieg i lód).
9. Zeszyt (student).
10. Początek (egzamin).
11. Życie (człowiek).
12. Matka (Janek).
13. Książka (chłopiec).
14. Płaszcz (Michał).
15. Praca (profesor).

Практыкаванне 2

Proszę użyć biernika liczby pojedynczej wyrazów w nawiasie:

1. Czy mogę prosić o (zeszyt)?
2. Często spotykam (brat) Zosi.
3. Już niosę (śniadanie).
4. Lubię (Michał).
5. Oni czekają na (Piotr).
6. Na (kto) czekasz?
7. Na (co) czekasz?

Практикаванне 3

Proszę użyć odpowiedniego przypadku:

1. Na drzewie nie ma już ani (jeden liść).
2. Nie mam (hiszpański słownik).
3. Nie rozumiem (nowy tekst).
4. W szafie nie ma (twój płaszcz).
5. Wczoraj nie było (żaden deszcz).
6. Dlaczego nie masz ani (jeden ołówek)?
7. Wsiadamy do (pociąg).
8. Oni wysiadają z (ósmego wagon).
9. Uczymy się (język obcy).
10. Na półce nie ma ani (jeden talerz).
11. Chcę kupić (chleb i ser).
12. Nie mogę znaleźć (początek) opowiadania.
13. Nie mam (dobry długopis).
14. Ona ma (brat student).
15. Mam (dobry pies).
16. Moja siostra ma (stary kot).

Практикаванне 4

Proszę przeczytać i przetłumaczyć tekst

Moja rodzina

Moja rodzina jest niezwykła. Mieszkamy razem z dziadkami i bratem mojej mamy i jego rodziną w dużym, trzypiętrowym domu. Zbudował go jeszcze dziadek Hieronim. Dziadek ciągle powtarza, że zawsze chciał, by ten dom tętnił życiem. Wygląda na to, że marzenia dziadka się spełniło.

Pod jednym dachem jest aż 9 osób. Dziadek Hieronim - ma prawie 92 lata i ciągle jest w dobrej formie. Całe życie dbał o zdrowie i biegał maratony. Jest szczupły, wysportowany i zapowiada, że dożyje 115 lat. Babcia Rozalia to druga żona dziadka. Pierwsza zmarła 15 lat temu i dziadek był bardzo smutny. Pewnego dnia spotkał Rozalię, którą pokochaliśmy wszyscy. Rozalia jest cicha, ma krótkie

białe włosy i cudowny śmiech. Jest prawie 20 lat młodsza od dziadka, ale nikomu to nie przeszkadza.

Moi rodzice: Stanisław i Hanna - mają po 55 lat. Urodzili się w tym samym miesiącu. Tato - Stanisław jest wysoki, dobrze zbudowany i ma bardzo niebieskie oczy. Jest bardzo przystojnym mężczyzną. Mama - Hanna to pulchna blondynka, która ciągle jest na diecie, ale nigdy nie udało jej się schudnąć.

Ja nazywam się Ewa, mam 26 lat i jestem jedynaczką. Studiuję medycynę. Mieszka z nami jeszcze brat mojej mamy - Piotr z żoną Karoliną i dwójką dzieci. Kacper ma 6 lat, Sonia - 4 lata. Rodzina mojego wujka to najbardziej hałaśliwi domownicy. Ciągłe się kłóca, ale są małżeństwem 15 lat, więc myślę, że to ich sposób na uczucie. Poznali się na studiach: Piotr jest adwokatem, Karolina - sędzią. Dzieci potrafią "roznieść" cały dom, więc jest u nas bardzo wesoło.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРНИЦКОГО

**Тэма 7 Марфалогія: дзеяслоў, прошлы час дзеясловаў. Лексіка:
Мая кватэра, дом**

Czas przeszły – kategoria gramatyczna (czas gramatyczny) czasownika, która najczęściej wskazuje i nazywa wcześniejszą czynność lub wcześniejszy stan niż moment mówienia lub pisania o nich, np. poszedłem, kupiłem, spałem.

Odmiana czasownika liczyć w czasie przeszłym (język polski)

Liczba	Osoba	Czasownik
liczba pojedyncza	1. (ja)	liczyłem
		liczyłam
		liczyłom
	2. (ty)	liczyłeś
		liczyłaś
		liczyłoś
	3. (on)	liczył
	3. (ona)	liczyła
	3. (ono)	liczyło
liczba mnoga	1. (my)	liczyliśmy
		liczyłyśmy
	2. (wy)	liczyliście

		<i>liczyłyście</i>
	3. (oni)	<i>liczyli</i>
	3. (one)	<i>liczyły</i>

Практыкаванне 1

Proszę zmienić rodzaj męski czasownika na rodzaj żeński:

1. Dlaczego nie pojechałeś na wycieczkę?
2. Przy tłumaczeniu korzystałem ze słownika.
3. Nie brałem twojego zeszytu.
4. Dlaczego nie byłeś tam wczoraj?

Практыкаванне 2

Proszę zmienić formę męskoosobową na niemęskoosobową:

1. Czy przetłumaczyliście już artykuł?
2. Oni przeglądali czasopisma.
3. Spacerowaliśmy długo.
4. Co oni robili?
5. Byliśmy wczoraj za miastem.

Практыкаванне 3

Proszę użyć zaimków osobowych i czasowników w liczbie mnogiej:

1. On przyjechał wczoraj do Mińska.
2. Ona przyjechała ze wsi.
3. O czym rozmawiałeś?
4. Co ona mówiła?
5. Odpowiadałem na każde pytanie.
6. Opowiadałam o ciekawej powieści.
7. Czy zwiedzałeś już nowy gmach uniwersytetu?
8. Czego on się uczył?
9. Spieszyłam się bardzo do biblioteki.
10. Czy byłeś wczoraj w kinie?

Практикавање 4

Proszę przeczytać i przetłumaczyć tekst

Moje mieszkanie

Mój pokój wygląda, jakby przeszło przez niego tornado. Wczoraj wieczorem nie mogłem znaleźć zeszytu do polskiego. Chciałem uczyć się do sprawdzianu, który był dzisiaj. Szukałem zeszytu wszędzie: w biurku, w szufladach, na półkach z książkami, w szafkach z ubraniami, a nawet w koszu na śmieci. Wszystkie ubrania leżały potem na łóżku, a książki i zeszyty na podłodze. Zeszytu nie było też w salonie przy telewizorze! Ani w kuchni, ani w przedpokoju! Zastanawiałem się, co mogłem z nim zrobić. Może zostawiłem go w szkole?! Kiedy tak wywierałem pokój do góry nogami, mój kot leżał spokojnie na fotelu i patrzył na mnie znudzony. W końcu chyba się jednak zdenerwował, że nie daję mu spać, bo wstał i wyszedł. Właśnie wtedy zobaczyłem, że przez cały ten czas Mruczek leżał na moim zeszycie!!! Kiedy mama zobaczyła mój pokój, powiedziała, że takiego bałaganu w życiu nie widziała. Kazała mi szybko posprzątać, ale ja chciałem uczyć się do sprawdzianu, więc zostawiłem to na dzisiaj. No i siedzę teraz w tym bałaganie, i zastanawiam się, od czego zacząć porządk.

Тэма 8 Марфалогія: назоўнік I скланення, множны лік. Спосабы выражэння часу. Лексіка: Назвы прадуктаў харчавання. Снеданне, абед, вячэра

Odmiana rzeczowników I deklinacji

Liczba mnoga

Wzór twardy

Forma niemęskoosobowa

M./W. dom-y	pomnik-i
D. dom-ów	pomnik-ów
C. dom-om	pomnik-om
B. dom-y	pomnik-i
N. dom-ami	pomnik-ami
Msc. o dom-ach	o pomnik-ach

Forma męskoosobowa (назвы мужчын)

M./W. chłop-i	sąsiedz-i	student-i	Czes-i
D. chłop-ów	sąsiad-ów	student-ów	Czech-ów
C. chłop-om	sąsiad-om	student-om	Czech-om
B. chłop-ów	sąsiad-ów	student-ów	Czech-ów
N. chłop-ami	sąsiad-ami	student-ami	Czech-ami
Msc. o chłop-ach	o sąsiad-ach	o student-ach	o Czech-ach

Wzór miękki

M.W. koni-e	gości-e	lekarz-e	dworc-e
D. kon-i	gość-i	lekarz-y	dworc-ów
C. koni-om	gości-om	lekarz-om	dworc-om
B. koni-e	gość-i	lekarz-y	dworc-e
N. koń-mi	gość-mi	lekarz-ami	dworc-ami
Msc. o koni-ach	o gości-ach	o lekarz-ach	o dworc-ach

Dni tygodnia

- poniedziałek
- wtorek
- środa
- czwartek
- piątek
- sobota
- niedziela

Практыкаванне 1

Proszę wstawić przepuszczone wyrazy

1. Dziś jest niedziela, wczoraj była ... Jutro będzie ...
2. Jutro będzie środa, dziś jest
3. Wczoraj był czwartek, dziś jest
4. Dziś jest sobota, jutro będzie ... , pojutrze (послезавтра) będzie
5. Pojutrze będzie czwartek, jutro będzie
6. Dziś jest piątek, jutro będzie
7. Dziś jest poniedziałek, pojutrze będzie
8. Wczoraj był poniedziałek, przedwczoraj była... Jutro będzie
9. Pojutrze będzie niedziela, dziś jest ...

Miesiące

• styczeń	lipiec
• luty	sierpień
• marzec	wrzesień
• kwiecień	październik
• maj	listopad
• czerwiec	grudzień

Liczebniki główne

jeden	sześć	jedenaście	szesnaście
dwa	siedem	dwanaście	siedemnaście
trzy	osiem	trzynaście	osiemnaście
cztery	dziewięć	czternaście	dziewiętnaście
pięć	dziesięć	piętnaście	dwadzieścia

Liczebniki porządkowe

pierwszy
drugi
trzeci
czwarty
piąty

szósty
siódmy
ósmy
dziewiąty
dziesiąty
jedenasty
dwunasty
trzynasty
czternasty
piętnasty
szesnasty
siedemnasty
osiemnasty
dziewiętnasty
dwudziesty

Практикаванне 2

Proszę wstawić przepuszczone wyrazy

1. Luty to ... miesiąc.
2. Maj to ... miesiąc.
3. Lipiec to ... miesiąc.
4. Wrzesień to ... miesiąc.
5. Listopad to ... miesiąc.
- 6 Marzec to ... miesiąc.

Практикаванне 3

Proszę wstawić przepuszczone wyrazy

- 1 Pierwszy miesiąc nazywa się... .
2. Czwarty miesiąc nazywa się....
3. Siódmy miesiąc nazywa się....
4. Dziewiąty miesiąc nazywa się... .

5. Dwunasty miesiąc nazywa się... .

6 Dziesiąty miesiąc nazywa się... .

Практикаванне 4

Proszę przeczytać zdania

1. Mała Zosia ma 7 lat.

2. Jej brat ma 8 lat.

3. Już 5 lat studiuję język angielski.

4. Michał ma 18 lat, Andrzej – 19 a ich kolega Paweł ma już 20 lat.

Sposoby wyrażenia czasu «KTÓRA JEST GODZINA?»

12.00 — dwunasta

23.00 — jedenasta

14.00 — druga

15:30 — piętnaście trzydzieści

15:30 — wpół do czwartej

19.30 — wpół do ósmej

15.30 — wpół do czwartej

5.30 — wpół do szóstej

17.15 — piętnaście po piątej

18.10 — dziesięć po szóstej

7.05 — pięć po siódmej

3.17 — siedemnaście po trzeciej

16.45 — za piętnaście piąta

10.55 — za pięć jedenasta

8.35 — za dwadzieścia pięć dziewiąta

«pólnoc»

«południe»

kwadrans

9.15 - kwadrans po dziewiątej

13.45 — za kwadrans druga

12.01 — Jest minuta po dwunastej

12.31 — Jest minuta po wpół do pierwszej

12.25 — Jest za pięć wpół do pierwszej

12.59 — Jest za minutę pierwsza

Практикаванне 5

Proszę odpowiedzieć na pytanie: Która jest godzina?

- 12.10
- 14.23
- 11.54
- 09.25
- 07.30
- 03.12
- 16.18

Практыкаванне 6

Proszę przetłumaczyć na język polski:

- 1 Марыя і Соф'я не маглі аддаць ліст інжынеру.
- 2 Я яшчэ не бачыла твой новай плашч.
- 3 Мы вышлі з дому пасля дажджу.
- 4 Яе артыкул быў у дзясятым нумары?
- 5 Ты паказаў сваю работу прафесару?
- 6 Я ездзіла туды з братам майго мужа.
- 7 Яе брат інжынер.
- 8 Яны (мужчыны) неслі па лесвіцы стол, я несла крэсла.
- 9 Што яны (жанчыны) прывезлі?

Практыкаванне 7

Proszę przeczytać i przetłumaczyć tekst

Kuchnia polska

Kuchnia polska – na kształtowanie się swoistych cech kuchni polskiej miały wpływ przemiany historyczne. Na przestrzeni dziejów kuchnia polska ulegała wpływom i zmianom regionalnym, zwłaszcza że tereny Rzeczypospolitej Polskiej historycznie zamieszkiwała zmieniająca się mozaika narodów. W efekcie silne są kulinarne wpływy wschodnie (tatarsko-tureckie, wcześniej mongolskie), rusińskie, niemieckie, francuskie, włoskie i żydowskie.

Najpopularniejsze polskie potrawy to m.in.: pierogi, kasza, kluski, gołąbki, kotlet schabowy, kotlet mielony, bigos, galareta mięsna, golonka, zupy (żurek, kapuśniak, krupnik, barszcz czerwony, rosół, zupa pomidorowa, zupa ogórkowa, zupa grzybowa, zupa grochowa, chłodnik), potrawy z kapusty i ziemniaków, pieczywo (chleb żytni, pszenny), ciasta, ser biały, jak i wszelkiego rodzaju mięsa (głównie wieprzowina, drób i wołowina) rozmaicie przygotowane, oraz w mniejszym stopniu ryby morskie i słodkowodne. Specyficznym polskim deserem są faworki, popularne są też inne wypieki, w tym babka, makowiec, sernik, pierniki czy pączki.

Do bardzo charakterystycznych potraw i napojów należą flaki, ogórki kiszone, kapusta kiszona, zsiadłe mleko, maślanka, kefir.

Wśród napojów alkoholowych wódka pędzona ze zbóż i ziemniaków wyparła rozpowszechniony niegdyś miód pitny. Piwo – w Polsce chmielowe, jest napojem tradycyjnym i pospolitym, wino natomiast pija się rzadziej.

Popularnym napojem jest herbata pita często z dodatkiem plasterka cytryny i słodzona cukrem. Herbata przybyła do Polski z Anglii wkrótce po jej pojawieniu się w Europie Zachodniej (dzięki kupcom holenderskich). Rozpowszechnienie jej przypisywane jest jednak zaborcom rosyjskim w XIX wieku: do polskich domów w tzw. Kongresówce trafiły wówczas samowary z Rosji, gdzie herbata niezależnie pojawiła się w postaci daru z Chin na dworze carskim, na ok. 50 lat przed jej rozpowszechnieniem w Holandii. Popularna jest także kawa, powszechnie pita w Polsce od XVIII wieku, także przez niższe warstwy społeczne, jak rzemieślnicy czy zamożne chłopstwo.

Typowe surowce i potrawy w kuchni polskiej

Zboża

Knedle ze śliwkami

Na tle kuchni innych krajów typowe dla kuchni polskiej i zachodniosłowiańskiej są węglowodany, czyli potrawy zbożowe – kasze, pieczywa i różnorodne potrawy mączne – kluski, pierogi, zupy, sosy czy fermenty. Polska nie jest krajem wyłącznie rolniczo-uprawnym, ale również obficie zalesionym (około 28% terytorium polskiego to dziś nadal lasy). Kuchnia polska typowo zawiera więc też wiele potraw i surowców z dostępnych produktów runa leśnego (grzyby, owoce, orzechy i zioła).

Mięso

Wybór mięsa w kuchni polskiej również zależał od zalesienia – w przeciwieństwie do innych krajów jak Francja czy Węgry – w średniowiecznej Polsce nie wyrębowano lasów na pastwiska ani nie wypasano na wielką skalę bydła domowego na mięso. Bydło domowe, trzymane przy obejściach, dawało w Polsce przede wszystkim ceniony nabiał. Dla mięsa hodowano świnie, najczęściej wypasane w przywioskowych lasach, oraz drób; korzystano też z upolowanych zwierząt leśnych. Dlatego mięsa typowe dla kuchni polskiej to potrawy z wieprzowiny, drobiu i rozmaitej dziczyzny – od zajęcy czy ptaków po sarny i dziki – a także ryby słodkowodne. Mało wymagający drób hodowano przy obejściach dla wartościowych i pożywnych jajek, a także łatwo dostępnego mięsa z nadwyżek populacji. Przy uboju zwierząt wykorzystywano wszystkie jadalne części zwierzęcia, w tym podroby i krew, z której robiono kaszankę i czerninę, co jako zabieg kulinarno-oszczędnościowy było znane w całej Europie.

Ryby i raki

Ze względu na historyczne uwarunkowania i tym samym ograniczony dostęp do morza, w kuchni polskiej obecne są przede wszystkim ryby słodkowodne, odławiane z jezior, strumieni, stawów i rzek, a także nieznanne w kuchniach zachodnioeuropejskich raki, porównywalne do zagranicznych homarów. Ryba morska w polskiej kuchni to głównie śledź, dający się

łatwo zakonserwować solą i dostarczyć do położonych daleko od morza regionów Polski. W polskiej kuchni nie stosowano łatwo psujących się owoców morza jak ostrygi czy krewetki, ani nie jadało się na wielką skalę ikry rybiej, jak ma to miejsce w kuchni rosyjskiej, korzystającej z dostępu do jesiotrów.

Warzywa i owoce

Typowa dla kuchni polskiej jest za to stosunkowo duża ilość zup i wywarów z lokalnych roślin, zbóż, produktów mięsnych, warzyw lub owoców. Typowymi warzywami w kuchni polskiej, jak u innych zachodnich Słowian, są buraki, różne odmiany kapusty, ogórki, a dawniej także dzikie rośliny jak szczaw, botwinka, mniszek pospolity czy pokrzywy. Dużą rolę w kuchni polskiej odgrywają też warzywa o wysokiej wartości odżywczej i dające się przechowywać przez okres zimowy, czyli rośliny strączkowe od grochu i fasoli po bób, kalarepę i rzepę. W okresie zimowym i na przednówku nierzadkie było wzbogacanie kuchni polskiej oraz paszy zwierzęcej pożywnymi orzechami, żołądziami i buczyną.

Typowe owoce w kuchni polskiej to jabłka, i owoce leśne, a także śliwki, gruszki, wiśnie, nieznane na północy Europy czereśnie, agrest i porzeczki – wszystkich tych owoców używa się do dzisiaj w potrawach, deserach, wypiekach, nalewkach oraz wytwarza się z nich typowe dla polskiej kuchni kompoty oraz powidła.

Nabiał

W kuchni polskiej ważne jest typowo słowiańskie zastosowanie śmietany (zarówno kwaśnej, jak i świeżej) wszędzie tam, gdzie w bałkańskiej i orientalnej kuchni występuje jogurt – w kuchni polskiej śmietana jest podstawą sosów, marynat i zup. Mimo kwaszenia śmietany i spożycia zsiadłego mleka, w polskiej kuchni nieznane jest wytwarzanie jogurtu bałkańskiego – za to przyjęto z czasem wytwarzanie tatarskiego kefiru.

Innym ważnym i pożywnym nabiałem w kuchni polskiej, oprócz jajek, jest łatwy w produkcji krowi twaróg, stosowany porównywalnie tak często jak feta w kuchni bałkańskiej i bliskowschodniej. Nabiał owczy w Polsce znany był przede wszystkim w górach (oscypki, bryndza i inne). Krowie sery żółte i twarde pojawiły się w Polsce po rozpowszechnieniu technologii podpuszczkowej.

Tłuszcze

Typowe tłuszcze w kuchni polskiej to cenne masło (wymagające przechowania i produkcji bardziej skomplikowanej niż kwaszenie śmietany), smalec i skwarki uzyskiwane ze słoniny oraz oleje roślinne, dawniej przede wszystkim olej lniany i olej makowy, dzisiaj głównie rzepakowy. Szybko jęczące oleje wyciskane z roślin spożywano kiedyś w Polsce bezpośrednio jako sosy i maczanki (np. do sałatek, pieczywa czy placków), a do smażenia, wypieków i potraw przetwarzanych używano trwalszych, i o większej tolerancji na wysokie temperatury, masła i smalcu. Trwały i łatwy w przechowaniu smalec spożywano z chlebem, a skwarki służyły jako okrasa, zwłaszcza w suchych produktach zbożowych.

Smaki w kuchni polskiej

Typowe dla polskiej kuchni smaki to:

słony

solony

słodki

lekko fermentowany lub kiszony – np. ogórki, kapusta, zsiadłe mleko, kwas chlebowy

Ryba z koperkiem – przykład dania polskiego

umiarkowanie ostry – typowy chrzan,

nowsza musztarda, szczypiorek, cebula, czosnek i zamorski pieprz

korzenny

ziołowy – typowe dla polskiej kuchni

przyprawy: jałowiec, chmiel, gorczyca, lubczyk, macierzanka, czarnuszka[1],

zamorska gałka muszkatolowa, anyż, kminek

kwaskowaty – kwaśna śmietana, kapusta i ogórki kiszone

kwaśno-słodki – uzyskiwany typowo za pomocą jabłek, żurawin i innych owoców dodawanych do potraw

Szeroko stosowanymi i typowymi w kuchni polskiej i słowiańskiej przyprawami są koperek oraz mak o specyficznych smakach, a kiedyś również i siemię lniane.

Smaki ostre i silne w kuchni polskiej i zachodniosłowiańskiej bywają zazwyczaj łagodzone i dopełniane śmietaną. Stosunkowo mało znane w kuchni polskiej jest redukcjonowanie lub emulgowanie sosów i tłuszczów za pomocą octu, wina lub innego alkoholu.

Piwo w kuchni polskiej używane było jako pożywna podstawa zup (polewek), a wódki i nalewki są tradycyjnie spożywane osobno jako napoje wysokokaloryczne. Redukcję tłuszczów i ożywienie smaków tłustych potraw otrzymuje się w kuchni polskiej przez dodatek kwaśnej śmietany, kwaskowatych owoców lub warzyw kiszonych czy przypraw umiarkowanie ostrych – chrzanu, cebuli lub musztardy. Octy nie są wytwarzane w kuchni polskiej na bazie kwaśnego wina, tak jak w kuchniach krajów znających winobranie, lecz spirytusu; ocet jest też głównie używany do marynat i konserwacji, ale w stopniu mniejszym niż w innych krajach.

Лексічны мінімум

Przysłowia

1. **Apetyt rośnie w miarę jedzenia** *Апетыт расце ў час ежы*
2. **Baba pijana — dupa sprzedana** *Баба п'яна – сумленне прадана*
3. **Baba z wozu, koniom lżej** *Баба з возу – коням лягчэй*
4. **Bać się trzeba trzcinie, gdy wiatr dąb wywinie** *Баяцца трэба чароту, калі вецер дуб вырве*
5. **Baran wilkowi nie towarzysz** *Баран воўку не таварыш*
6. **Bardziej boli od języka, niż od miecza** *Больш баліць ад языка, чым ад меча*
7. **Bardziej boli zły sąsiad, niż rany** *Больш баліць дрэнны сусед, чым раны*
8. **Bądź tylko owca, wilcy się znajdą** *Будзь толькі авечка, — ваўкі знойдуцца*
9. **Bez ciekawości nie ma mądrości** *Без цікаўнасці няма мудрасці*
10. **Bez pieniędzy do miasta, bez soli do domu** *Без грошай у горад – без солі дадому*
11. **Bez zazdrości nie ma miłości** *Без рэўнасці няма кахання*
12. **Będzie i przed naszymi wrotami słońce** *Будзе і перад нашымі варотамі сонца*
13. **Biada temu domowi, gdzie gdzie żona przewodzi mężowi** *Бяда таму дому, дзе жонка камандуе мужам*
14. **Bogactwa tę własność mają, mądrego głupim działają** *Багацці такую ўласцівасць маюць: з разумнага дурня ствараюць*
15. **Bogaty je, kiedy mu się chce, a ubogi, kiedy może** *Багаты есць, калі яму хочацца, а бедны – калі можа*
16. **Brylant potrzebuje odpowiedniej oprawy** *Брыльянт патрабуе адпаведнай аправы*
17. **Brzuch nie może, ale oczy chcą** *Жывод не можа, але вочы хочуць*
18. **Brzuch tłusty, leb pusty** *Жывод тлусты, а галава пустая*
19. **Chcesz przyjaciela stracić, pożycz mu pieniądze** *Хочаш прыяцеля страціць – пазыч яму грошай*
20. **Chciał ojca rozgniewać – odmroził sobie uszy** *Хацеў бацьку угнявіць – адмарозіў сабе вушы*
21. **Chleb w drodze nie ciąży** *Хлеб у дарозе не цяжар*
22. **Choć rozumu nie sprzedają, i chłopkowie rozum mają** *Хоць розуму не прадаюць, а і мужычкі розум маюць*
23. **Cicha woda brzegi rwie** *У ціхім балоце чэрці вядуцца*
24. **Co dąb, to nie brzoza; co wilk, to nie koza** *Што дуб, то не бяроза; што воўк, то не каза*
25. **Co dziś opuścisz, jutro nie dogonisz** *Што сёння упусціш, заўтра не дагоніш*
26. **Co masz zjeść dziś, zjedz jutro, co masz zrobić jutro, zrób dziś** *Што хочаш з'есці сёння, з'еш заўтра, што хочаш зрабіць заўтра, зрабі сёння*

27. **Co tu gadać, jak nie ma o czym mówić** *Што тут балбатаць, як няма пра што казаць*
28. **Co w głowie, to w mowie** *Што ў галаве, тое ў мове*
29. **Co wie Grześ, to i cała wieś** *Што ведае Зоська, тое і ўся вёска*
30. **Co z gęby wyleci, tego czterema końmi nie dogonisz** *Што з вуснаў вылеціць, таго чатырма коньмі не дагоніш*
31. **Co z wozu upadło, to przypadło** *Што з воза ўпала, тое прапала*
32. **Co za dużo to niezdrowo** *Што замнога, тое нездарова*
33. **Cudza krzywda nikomu na dobre nie wyjdzie** *Чужая крыўда нікому на добра не выйдзе*
34. **Cudzą pszenicę ogania, a jego wróble jedzą** *Чужую пшаніцу абмахвае, а ягоную вераб'і ядуць*
35. **Cudzymi rękami dobrze kasztany z ognia wyjmować** *Чужымі рукамі добра каштаны з агню вынімаць*
36. **Czas najlepszy lekarz** *Час найлепшы доктар*
37. **Czego panowie nawarzą, tym się poddani poparzą** *Чаго паны накіпяцяць, тым падданыя абпякуцца*
38. **Czego sierpień nie zwarzy, tego wrzesień nie upiecze** *Чаго жнівень не зварыць, таго верасень не спячэ*
39. **Człowiek uczy się na błędach** *Чалавек вучыцца на памылках*
40. **Człowiekowi do szczęścia niewiele potrzeba** *Чалавеку для шчасця не многа патрэбна*
41. **Człowiekowi głowa, co koniowi nogi** *Чалавеку галава, што каню ногі*
42. **Czystość to zdrowie, mówi przysłowie** *Чысціня – то здроўе, кажа выслоўе*
43. **Darowanemu koniowi w zęby się nie patrzy** *Падараванаму каню ў зубы не глядзяць*
44. **Dla leniucha zawsze święto** *Для лянiўца заўсёды свята*
45. **Dlatego dzwon głośny, że wewnątrz próżny** *Таму звон гучны, што ўнутры пусты*
46. **Dobre się szybko zapomni, a złe długo pamięta** *Добрае хутка забываецца, а зло доўга помніцца*
47. **Dobry żołnierz kulom się nie kłania** *Добры салдат кулям не кланяецца*
48. **Drzewa zawadzały, że lasu nie widział** *Дрэвы перашкаджалі, што лесу не бачыў*
49. **Drzewo, które skrzypi, dłużej w lesie stoi** *Дрэва, якое рыпіць, даўжэй ў лесе стаіць*
50. **Dwie wrony za jedną nogę trudno złapać** *Дзвюх варон за адну нагу цяжка злавіць*
51. **Gadaj z głuchym — w łeb obuchem** *Гавары з глухім – у лоб абухом*
52. **Gdy pieniędzy wiele, wokół przyjaciele** *Калі грошай шмат, то сябрамі багат*
53. **Gdyby, ach gdyby na wierzbie rosły grzyby** *Каб ды кабы ды на вярбе раслі грыбы*

54. **Gdzie ogon rządzi, tam głowa błądzi** *Дзе хвост кіруе, там галава блазнуе*

55. **Gdzie pieniądze mówią, tam wszystko milczy** *Дзе грошы гавораць, там усё маўчыць*

56. **Gdzie słońce świeci, tam cień być musi** *Дзе сонца свеціць, там цень быць мусіць*

57. **Gdzie wielu panów, tam rządu mało** *Дзе паноў многа, там парадку мала*

58. **Gościom dwa razy radzi: gdy ich witają i gdy ich żegnają** *Гасцям два разы радзя: калі іх сустракаюць і калі праваджаюць*

59. **I czarna krowa białe mleko daje** *І чорная карова белае малако дае*

60. **Ile kto ma cierpliwości, tyle ma mądrości** *Колькі хто мае цярдзення, столькі мае розуму*

61. **Im dalej w las, tym więcej drzew** *Чым далей у лес, тым болей дрэў*

62. **Jacy panowie, tacy poddani** *Якія паны, такія і падданыя*

63. **Jak dają, to bierz, jak biją, to uciekaj** *Як даюць, то бяры, як б'юць, то ўцякай*

64. **Jak się wprzągłeś do wozu, to ciągnij** *Узяўся за гуж – не кажы, што не дуж*

65. **Jak skowronek zaświergoli, myślą chłopci o roli** *Як жаўранак заспявае, мужыкі аб раллі ўспамінаюць*

66. **Jakie częstowanie, takie dziękowanie** *Які пачастунак, такая і падзяка*

67. **Jakie ziarno sieją, taki plon będą zbierali** *Што пасееш, тое пажнееш*

68. **Jedna jaskółka nie czyni lata, nie czyni miasta jedna chata** *Адна ластаўка не робіць лета, не робіць горада адна хата*

69. **Każdy młynarz na swoje koło wodę prowadzi** *Кожны мельнік на сваё кола ваду кіруе*

70. **Kiedy chęci dobre, to i droga krótka** *Калі намеры добрыя, то і дарога кароткая*

71. **Kiedy włazłeś między wrony, musisz krakać jak i one** *Калі ўлез да варон, мусіш каркаць, як яны*

72. **Kłamca i złodziej jedną drogą chodzą** *Лгун і злодзей адной дарогай ходзяць*

73. **Kozła strzeż się z przodu, konia z tyłu, a złego człowieka z każdej strony** *Казла сцеражыся з пераду, каня – ззаду, а дрэннага чалавека – з кожнага боку*

74. **Kruk krukowi oka nie wykole** *Воран ворану вока не выдзеўбе*

75. **Krzywda ludzka bokiem wylazi** *Крыўда людская бокам вылазіць*

76. **Kto chce wszystkiego, nic nie dostaje** *Хто хоча ўсяго, нічога не атрымае*

77. **Kto raz skłamię, temu drugi raz nie wierzą** *Хто раз схлусіць, таму другі раз не вераць*

78. **Kwiecień – plecień, bo przeplata trochę zimy, trochę lata** *Красавік – пераплетка, бо сплятае і зіму, і лета*

79. **Lepszy wróbel w rękę, niż cietrzew na sęku** *Лепш верабей у руцэ, чым цецярук на суку*

80. **Lepszy zając w miechu od niedźwiedzia w puszczy** *Лепшы заяц у мяшку, чым мядзведзь у пушчы*

81. **Łatwiej przebaczyć, niż zapomnieć** *Лягчэй дараваць, чым забыць*

82. **Mądrej głowie dość dwie słowie** *Разумнай галаве хопіць двух слоў*

83. **Miłość o rozum nie pyta** *Каханне пра розум не пытае*

84. **Przysłowie to stare: we wszystkim mieć miarę** *Прымаўка старая гэтая: ва ўсім мера трэба*

85. **Punktualność jest grzecznością królów** *Дакладнасць – ветлівасць каралёў*

86. **Ryb pięcioro, a zupy jezioro** *Рыбы ні блізка, а юшкі цэлая міска*

87. **Szydło zawsze z worka wyjdzie** *Шыла заўсёды з меха выйдзе*

88. **Trzech na jednego nie czeka** *Трое аднаго не чакаюць*

89. **Trzymać kobietę za słowo, a piskorza za ogon na jedno wychodzi.** *Трымаць жанчыну за слова, а карася за хвост – то адно*

90. **U próżniaka zawsze święto** *У лайдака заўсёды свята*

91. **Ubierz swinię w złoto, ona wlezie w błoto** *Апрані свінню ў золата, а яна ў балота ўлезе*

92. **W pięknym ciele cnoty niewiele** *У прыгожым целе цноты нямнога*

93. **Welkie rzeki cicho płyną** *Вялікія рэкі ціха цякуць*

94. **Wodę warzyć, woda będzie** *Ваду варыць – вада будзе*

95. **Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej** *Усюды добра, але дома найлепі*

96. **Wszyscy patrzą ale nie każdy widzi** *Усе глядзяць, але не кожны бачыць*

97. **Wzdłuż strumyka dojdiesz do źródła** *Уздоўж ручая дойдзеш да крыніцы*

98. **Z kłótni dwóch korzysta trzeci** *Двое б'юцца, трэці карыстаецца*

99. **Zakazane owoce smakuja najlepiej** *Забароненая садавіна смачнейшая*

100. **Zapomniał wół, jak cielęciem był** *Забыўся вол, як цяляткам быў*

Пытання да заліку

1. Сучасная польская мова сярод іншых славянскіх моў
2. Графічная сістэма польскай мовы.
3. Дыякрытычныя знакі і спалучэнні літар, якія выкарыстоўваюцца пры абазначэнні некаторых галосных і зычных.
4. Агульная характарыстыка фанетычнай сістэмы польскай мовы.
5. Насавыя галосныя ў польскай мове.
6. Націск у сучаснай польскай мове (выключэнні і адступленні ад нормы).
7. Прынцыпы польскай арфаграфіі: фанетычны, марфалагічны, этымалагічны, іх суадносіны і прыярытэт у прымяненні.
8. Дзеяслоў. Граматычныя катэгорыі дзеяслова. Асновы дзеясловаў. Падзел на спражэнні.
9. Спражэнне дзеясловаў III спражэння ў цяперашнім часе. Ужыванне дзеяслова *mieć*.
10. Спражэнне дзеясловаў I і II спражэнняў у цяперашнім часе.
11. Дзеяслоў *być* у якасці дзеяслова-звязкі і ў самастойным значэнні.
12. Назоўнік. Граматычныя катэгорыі назоўніка. Катэгорыя роду. Род назоўнікаў.
13. Катэгорыя склону. Сістэма склонаў ў сучаснай польскай мове.
14. Сістэма склонавых канчаткаў назоўнікаў II скланення.
15. Прыметнік. Граматычныя катэгорыі прыметніка.
16. Сістэма склонавых канчаткаў прыметнікаў. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі.
17. Скланенне прыметнікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў ніякага роду ў адзіночным ліку і немужчынска-асабовая форма ў множным ліку.
18. Скланенне назоўнікаў III скланення. Цвёрды і мяккі ўзоры. Адзіночны і множны лікі.
19. IV скланенне назоўніка ў польскай мове.
20. I скланенне назоўнікаў.
21. Скланенне ўказальных займеннікаў *ten, ta, to*.
22. Прошлы час дзеясловаў.
23. Мужчынска-асабовая форма назоўнікаў.
24. Адметнасці ўтварэння мужчынска-асабовай формы прыметнікаў, займеннікаў, займенных прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў.
25. Скланенне асабовых заменнікаў.
26. Будучы час дзеяслова. Будучы прасты час.
27. Тыпы будучага складанага часу.
28. Лічэбнік. Колькасныя лічэбнікі, утварэнне, скланенне.
29. Парадкавыя лічэбнікі. Спосабы абазначэння колькасці асоб.
30. Лады дзеясловаў у польскай мове.
31. Ступені параўнання прыметнікаў.

32. Імясловы ў польскай мове і іх суадносіны з беларускімі дзеепрыметнікавымі формамі.
33. Колькасныя лічэбнікі. Асаблівасці скланення колькасных лічэбнікаў.
34. Прыслоўе. Разрады прыслоўяў.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Введение в славянскую филологию : учебное пособие / Н. А. Волотовская [и др.] ; под редакцией А. А. Кожинной. – Минск : БГУ, 2019. – 287 с. – Режим доступа : для авториз. пользователей : <https://e.lanbook.com/book/180625>
2. Грибанова, И. В. Введение в славянскую филологию : учебник и практикум для студентов высших учебных заведений, обучающихся по гуманитарным направлениям / И. В. Грибанова. – Москва : ЮРАЙТ, 2023. – 180 с.
3. Пальянова, Г. В. Польский язык. Тексты с пропущенными буквами и тексты для перевода = Język polski. Teksty z brakującymi literami i tekstami do tłumaczenia : учебное пособие / Г. В. Пальянова, И. В. Пальянова. – Минск : Открытая книга, 2018. – 256 с.
4. Славянская мифология: материалы по традиционным верованиям славян / сост. В. И. Коваль. – Гомель : Гомельский государственный университет им. Ф. Скорины, 2021. – 46 с. – Режим доступа : <http://elib.gsu.by/handle/123456789/22792>
5. Хмяльніцкі, М. М. Дыялог культур і традыцый: беларускі дыскурс у польскай літаратуры 1918-1939 гг. / М. М. Хмяльніцкі ; рэд. М. К. Чарнякевіч. – Мінск : БДУ, 2021. – 207 с.
6. Обучение польскому языку и польская речь в Беларуси. – 2018. – 15 с.

Дадатковая

1. Cierp, Kozacze, atamanem bedziesz = Цярпі, казак, атаманам будзеш = Терпи, казак, атаманом будешь : польскія прыказкі і прымаўкі : для студэнтаў філалагічных спецыяльнасцей / склад. Р. У. Серыкаў. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2008. – 143 с. – Режим доступа : <http://elib.gsu.by/handle/123456789/13641>
2. Polskie czytanki / Polskie czytanki 2 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.youtube.com/channel/UCvzwLa8JgeamkVwgTJeYFtg/videos>. – Дата доступа: 15.05.2021.
3. Zadania do pracy kontrolnej z fonetyki języka polskiego = Заданні да кантрольнай работы па фанетыцы польскай мовы / склад. Р. У. Серыкаў. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2003. – 39 с.
4. Боровец, О. И. Język polski dla początkujących = Польский язык. Начальный курс [Электронный ресурс] : учебное пособие / О. И. Боровец. – Минск : БНТУ, 2013. – 127 с. – Режим доступа : https://rep.bntu.by/bitstream/handle/data/5066/J_Zyk_Polski_Dla_Pocz_Tuj_Cych_Polskij_yazyk_Nachalnyj_kurs.pdf?sequence=1&isAllowed=y. – Дата доступа: 15.05.2021.

5 Ермола, В. И. Польский язык. Начальный курс / В. И. Ермола. – Санкт-Петербург : КАРО, 2013. – 288 с.

6 Ерома, Ж. И. Польский язык. Правильное произношение = Język polski. Poprawna wymowa : пособие / Ж. И. Ерома, С. К. Трофимец. – Гродно : ГрГУ, 2010. – 99 с.

7 Киклевич, А. К. Польский язык : учебное пособие / А. К. Киклевич, А. А. Кожина. – 3-е изд., стер. – Минск : ТетраСистемс, 2003. – 320 с.

8 Практический курс польского языка. Базовый учебник / Я. А. Кротовская, Л. Г. Кашкурович, Г. М. Лесная, Н. В. Селиванова. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Аст : Восток – Запад, 2005. – 559 с.

9 Сериков, Г. В. Словарь базовой лексики польских СМИ / Г. В. Сериков, П. Л. Чечет. – Минск : Змицер Колас, 2013. – 215 с.

10 Щербацкий, А. Польский язык без репетитора. Самоучитель польского языка [Электронный ресурс] / Анджей Щербацкий, Марек Котовский. – Москва : Аст, 2020. – 320 с. – Режим доступа : <https://polonistyka.com/10118/>. – Дата доступа: 15.05.2021.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ